

De onbevoegdheid der Hollandsche literaire kritiek

Willem Kloos en Albert Verwey

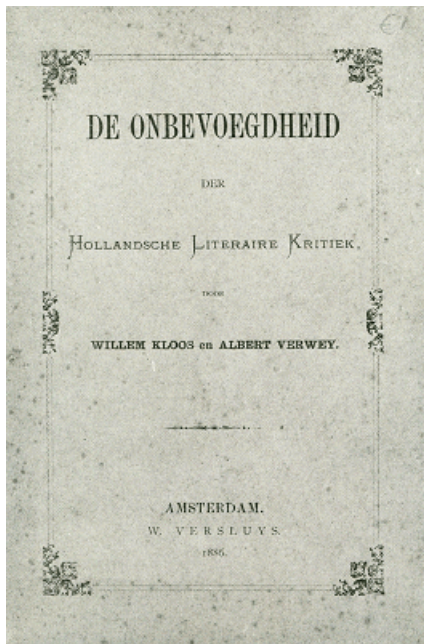
bron

Willem Kloos en Albert Verwey, *De onbevoegdheid der Hollandsche literaire kritiek*. C.J. Aarts, Amsterdam 1980

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/kloo003onbe01_01/colofon.htm

© 2007 dbnl / erven Willem Kloos, erven Albert Verwey & erven Bernt Luger

Wij hebben eenige feiten mede te deelen, die zeer lachwekkend en tegelijk zeer ernstig zijn.

Ziet hier wat is geschied.

I.

De schrijvers dezer brochure hebben reeds meer dan eenmaal in ‘de Nieuwe Gids’ betoogd, dat het grootste deel der Hollandsche ‘Letterkundigen’ van heden géén letterkundigen zijn, en alleen in zooverre geacht kunnen worden met de letterkunde in eenig verband te staan, als zij zich van de letters van het alfabet bedienen, om hunne werken in rijm en onrijm samen te stellen.

Deze bewering is opgenomen zooals zij verwacht hadden: men heeft hen naar de bewijzen voor hunne meening gevraagd.

Tot dusverre hebben zij zich tevreden gesteld op het eenignoodige bewijs, op de voortbrengselen dier heeren zelve aandachtig te maken, maar op dit oogenblik zijn zij zoo gelukkig andere bewijzen in handen te hebben, zóo treffend, dat ook de gedaagden niet zullen kunnen nalaten de oogen te openen en aan hunne eigene onbekwaamheid geloof te slaan.

De schrijvers dezes zullen dan ook zoo vrij zijn die bewijzen aan het onbevooroordeelde publiek over te leggen.

Zij doen een beroep op het gezond verstand van alle verstandige en eerlijke Nederlanders, nu zij op het punt staan eenige onthullingen te doen omtrent den toestand onzer hedendaagsche literaire critiek.

* * *

Zooals wij zeiden, wij hadden verwacht dat onze bewering op de ongeloovigheid van ten minste een gedeelte onzer lezers

zoude stuiten en wij hebben daarom getracht onze bewijzen te verkrijgen volgens de methode der wetenschap zelve en op een manier, die allen verderen twijfel onmogelijk maakt. Zooals de scheikundige zijn experimenten neemt op de stoffen der natuur, en verschillende stoffen tezamen brengt om te zien hoe zij reageeren op elkander en wat uit hare onderlinge aanraking ontstaat, zoo hebben *wij* óns experiment genomen op de hersenen der vaderlandsche critici en de uitkomst heeft geleerd, dat wij ons niet hadden bedrogen, dat die hersenen gereageerd hebben, zooals wij het ons hadden voorgesteld. Wij zagen hoe jaar in, jaar uit, de onnoozelste klinkklank, de zotste voortbrengselen van dichtlustigen zonder talent door de tijdschriften werden geprezen en geroemd als waarachtige poëzie, en wij hebben ons op onze beurt neêrgezet om te zingen zonder hartstocht en te schrijven zonder zin. Wij hebben, onder schaterlachen, - er op los gerijmd en gerijmd en gerijmd: wij hebben de dolste intrige afgesponnen in de onzinnigste verzen; wij hebben een hoop banaliteiten, obsceniteiten, opgeschroefdheid en volslagen onzin bijeen verzameld tot een bundel; wij hebben dien bundel uitgegeven onder een pseudoniem.... en de critiek heeft algemeen dien bundel ten zeerste geprezen en er zijn zelfs velen, die hem in de hoogte hebben gestoken ten koste van onze heusche, ernstige verzen in het tijdschrift 'de Nieuwe Gids'.

Wij hebben het genoeg, bij deze aan publiek en letterkundigen mede te deelen, dat *wij* de eigenlijke auteurs zijn van den bij W. Gosler te Haarlem uitgekomen 'roman in verzen':

'JULIA, EEN VERHAAL VAN SICILIE, DOOR GUIDO'.

* * *

Dat onze proefneming op de geestvermogens der Nederlandsche recensenten dit verrassende resultaat ten gevolge had, kan alleen verklaard worden, als men aanneemt: dat de Nederlandsche recensenten van dingen spreken, die zij *niet* verstaan, dat hun oordeel des onderscheids in zake literaire kunst

van nul en geener waarde is, dat zij groen voor rood aanzien en zwart voor wit.

Wat toch is het geval?

Een paar vroolijke literatoren, door de Muze van den nonsens geïnspireerd, flansen op eenige regenachtige achtermiddagen een dwaas verhaal op rijm tezamen, waar de belachelijkste beeldspraak en de holste frasen worden afgewisseld door de tastbaarste wartaal... en de heeren critici wentelen zich in genot; zij savouereeren de frasen en zijn voor de wartaal blind: zij stampen en kloppen en juichen hun bewondering den gefingeerden dichter tegen: zij zeggen van een troep idiote verzen, dat het een bijzonder fraai gedicht is.

Wij gelooven, dat wij hier zeer duidelijk zijn.

Thans hebben wij slechts onzen lezers de documenten voor te leggen, waarmede niet wij, maar de aan de kaak gestelden zelve zich beijveren hunne eigene onbevoegdheid en onkunde aan den dag te brengen.¹⁾

II.

Het zij ons allereerst vergund de schoone Julia zelve op dit tooneel onzer vermaken binnen te leiden. Of liever, wij zullen, nu het spel uit is, en de toeschouwers tranen met tuiten hebben geschreid, de gewaande tragédienne met een duw in den rug op den voorgrond doen smakken, opdat ieder zien kunne, hoe dat hoopje hout en kleurige vodden, dat daar stokstijf liggen blijft, geen levende, voelende mensch, maar slechts een doode, glasoogige marionet geweest is.

Eerst een Voorzang, een dansje van vijfmaal dertien passen, waar wij met kunstige ineenvlechting van rijmen de ge-

1) Wij zouden gaarne zien, dat 'Julia' veel verkocht werd: dat mag de uitgever, voor den schrik, er wel van hebben; het boekje ziet er van buiten heel lief uit.

wone argumenten hebben samengebonden, die vroeger tegen Jacques Perk en, toen diens dood de gemoederen had omgestemd, werden aangevoerd tegen ons. Die regelen hebben dan ook eenige recensenten, die iets tegen ons schijnen te hebben, Fiore della Neve, Holda, en die ouwe brommer, Piet Brrrr...¹⁾ met gretig welbehagen aangehaald en beëamd. Zij wisten niet, dat zij ons met wezenloze schaduwen naar het hoofd wierpen!

Ach! hadden zij 't slechts geweten, dan hadden zij 't nooit gedaan!

En nu de intrige. Zij herinnert soms in haar wendingen en in enkele stukjes tusschenbeiden aan de berijmde verhalen van den heer M.G.L. van Lochem, doch overigens is 'Julia' volstrekt niet als een parodie op 'Een Liefde in het Zuiden' bedoeld. Wij hebben slechts, evenals genoemde heer, een dwaas verhaal in dwaze verzen willen geven, opdat de critici het zouden bewonderen. Vandaar dat de verzen van 'Julia' veelal even slecht, dikwijls buitensporiger belachelijk maar van tijd tot tijd beter gestyleerd zijn dan die van Rosaura's poëtaster. Dit laatste nu kunnen wij heusch niet helpen: als men veroordeeld is, om achthonderd malle regels te schrijven, ontsnapt je wel eens, tegen wil en dank, een redelijke.

Het publiek weet niet hoeveel plezier wij aan onze Julia beleefd hebben. En hoe een grappige vertooning de heeren en dames der Hollandsche critiek voor ons hebben gemaakt. Het was of wij een klein privé-kermisje vierden in de letteren, met clowns, goochelaars, gedresseerde hondjes en een circus, alleen voor ons tweeën en introducees.

Wij lachten en werden meelijndend bij beurte, omdat die brave critici net een verzameling gevangen muizen leken, die in hun val een liefhebberij-tooneel hadden opgericht, als tijdverdrijf, totdat ze er uit gehaald werden en voor de poes zouden zijn.

1) In de Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant.

Belachelijker kan het ook niet, dan dat iemand, dien ge bezig zijt op de ergste manier beet te nemen, voortdurend buigingen voor u maakt en glimlacht en zegt dat ge zoo maar moet doorgaan.

Zoo bijvoorbeeld Fiore. Een onzer schreef aan zijn medewerker: ‘Ziehier de concept-intrige - Fiore is aan 't wandelen op Sicilië en ziet Julia aankomen in een landauer. Julia ziet er natuurlijk uit als een Juno of als een Venus.’ En denzelfden dag vermaakte hij zich met het rijmen van de volgende verzen (Julia I.)

't Is stil, - maar thans... het is me alsof mijn ooren
 Van verre een klank van paardehoeven hooren
 En 't raat'len van een rijtuig... zie, het kooomt!
 Hoe cierlijk zwenkt dat span van schimmels rond
 De bocht des wegs, die zich in scheem'ring wond
 Door 't woud - hoe gaan ze, of niets hun rennen toomt!
 Een meisje houdt de teugels.... zie haar dagen,
 Als een godin, in schaduw van 't geboomt!
 Hoog als een Juno rijst zij - 't hoofdhaar stroomt
 In zwarte golven neder op den wagen..... (*sic*)
 Heeft zij op mij dat donker oog geslagen?
 Ha! hoe haar oog vlamt en haar boezem hijgt!

Nu, nauwlijks komt die Juno-Julia van de pers of daar staat Fiore in het Weekblad en is innemend en gevleid en maakt buigingen.... O, hij was zoo vermakelijk!

Straks zullen wij hem nog wel even roepen om te laten zien h^oe vermakelijk hij was; nu zullen wij eerst vertellen wat er al zoo te lezen is in Guido's Julia.

In den bovengenoemden brief staat iets verder: ‘Paarden slaan aan 't hollen. Julia valt uit den landauer en de dichter “redt” haar.’

De poëtische parafraze van dien prozaischen eenvoud luidt aldus:

Maar... groote God! de woeste paarden springen
 Naarvoren in 't geboomt! een botsing dreigt!
 't Is of de slappe toom haar hand ontzigt,

En 't oog de doodsangst niet terug kan dringen...
 Vooruit! Eén sprong, een wilde op dood en leven...
 De paarden staan - 't is *mijn* hand, die ze houdt...
 En in mijn armen hangt ze, en rilt en flauwt,
 Toch schijnt een lachjen om heur mond te zweven.

Men zal ons toegeven dat de paarden der Romantiek hier door het geboomte van den valschen pathos springen en er lachjes van onnoozelheid zweven langs een gelaat van ónnatuur. N°. II begint:

Zij sloeg haar oogen op - o zoet geneucht!
 Een blosje kleurde zacht het wazig vel
 En 't scheen zoo donzig teêr of Raphaël
 Die wang gekleurd had met de verf der jeugd.

Zoo donzig teer - of enz. Ah, juist, heel duidelijk. En Raphaël is bezig met het repareren van ontdane meisjeswangen. Uitstekend! Loop maar door, lezer. Nummer III is even natuurlijk:

‘Haar naam is Julia, - wat klinkt dat schoon!
 Zoetvloeiend als het water van een vliet,
 ----- of als een kinderzucht -
 Of wel het schieten van een ster,
 Ten stillen trans,
 Met gouden glans,
 Navonkelend van ver.’

Ja, het schieten van zoo'n ster is duidelijk hoorbaar. Het klinkt net als ‘Julia’. Vooruit maar. Nos. IV-X zijn minneliedjes, o.a.

Toen drong zij zich dichter tót mij...
 Ik voelde haar harte slaan...
 Wij zagen elkander weenen -
 En hadden 't op eens verstaan...

‘Wij hadden 't al lang geweten,
 Maar hadden 't nooit gezeid,
 Doch nu wij 't eenmaal zeiden....
 Nu was 't voor de eeuwigheid.’

Ze hadden 't al lang geweten: N.B.!

Iets verder leest ge van een paar - stellig heel lange - boomen:

(Ze) wuiven hun kuiven,
 Als wilden ze zacht
De starren verwarren,
 Die staan op de wacht.

Ja, maar starren zijn geen critici! *Die* kunt ge verwarren met alles wat rijmt en dwaas is: b.v. met XI en XII twee lofzangen op Sicilië. Vooral de tweede daarvan werd er op gemaakt, om, met zoo veel mogelijk woorden, niets te zeggen. Rijmen en klinkende antithesen hebben we als blinkende sluiers heen gegooid over hoopen rhetorische banaliteit en ongerijmdheid. En daar zegt Holda van, in den Spectator, dat hij 'vol gloed' is, die lofzang. Andere recensenten hebben er alleen de aanmerking op gemaakt, dat sommige lettergrepen als in 'oorelogten' op een ongëoorloofde manier waren veranderd.

Dank u wel, Holda! 'Vol gloed', welzoo! Dank u wel, andere recensenten! 'oorelogten' ongeoorloofd, wel zeker! Gij zijt knappe recensenten, hoor. En wij zijn knappe dichters, is 't niet? Tot straks, hoor.

Met XIII begint er iets te gebeuren in ons verhaal.

Guido wandelt: het is een warme morgen.

't Was of Natuur met eigen zachte hand
 De zware geuren had dooreengemengeld
 Van de geheimnisvolle Zuiderflora,
 Tot eenen slaapdrank voor den sterveling.

De stervelingen, die er in hun kwaliteit van critici aan te pas kwamen, hebben dien slaapdrank zonder tegenspartelen ingenomen. Intusschen is het eigendomsrecht van 'Natuur' niet onbetwistbaar; Fiore noemde reeds den Zephyr als

De zoete geuren mengend
 Van rozen en jasmijn.

Maar voor den goeden Guido was dien dag niet alles rozen- en jasmijngeur:

O dag van wellust - dag van zooveel leeds!
Want zie! haar vader hangt aan 't Roomsche geloof.

Hij hangt aan zijn geloof, dat is het! Als we gezegd hadden, dat hij aan een kapstok hing, zouden de critici gehangen hebben aan het geloof, dat Julia's vader aan een kapstok hing. Nu hangen ze aan het geloof, dat Julia's vader aan *zijn* geloof hangt. Hangen moesten ze toch.

En nimmer, zegt hij, zal zijn eenig kind
De vrouw eens ketters zijn. Wat zal ik doen?

Ja, wat zal Guido doen? Wel, natuurlijk slechte verzen schrijven over zijn godsdienst, over zijn ziel en over zijn tweestrijd, en dan een brief krijgen van - hoe heet ze ook weer? - van Julia, en dan, dan het besluit nemen Roomsche te worden. Waar of niet, lezer?

En o, o dat heeft die Guido zoo goed gedaan: In XVI klaagt hij dat myrte, oranjebloesem, rozen en lauweren niet voor hem groeien - (nu, lauweren! één krans van den *Tijdspeigel*, één van *Nederland*, twee van den *Spectator*, één - maar dat komt straks wel). En hij eindigt al zuchtende:

Of àl Sicieljes bloemen om mij staan,
Ik mag er geene van voor mij verwerven.

Maar Guido, beste jongen, pluk ze maar! Gerust, toe: ze staan daar toch zoo óm je.
Stil, lezer, Guido niet plagen:

Ik zie ze geuren, welken en vergaan,

Hè? -

Neen, lezer, waarachtig, hij zegt het er maar om. Hij weet niet goed meer wat hij zegt: hij hééft zoo lang niet staan kijken. Het kan ook wel zijn, dat hij het zegt om de Hollandsche critici te vangen; die happen altijd naar nonsens.

En zou zoo gaarne met de laatste sterven.

Ziet ge wel, lezer? 't is nét een vers om apen meê te vangen. Die het maakte, schreef er van, in een brief aan zijn collaborateur: 'Als dit niet door 99/100 van het letterkundige Nederland voor poëzie wordt gehouden, heet ik geen Willem Kloos.'

En de apen *zijn* gevangen: Fiore houdt het voor zich uit in de Amsterdammer, hij citeert het heelemaal en zegt dat het ‘iets geacheveerds’ heeft.

En Holda lispelt: “Klachte” is wederom een fraai stukje.’

Als Guido Roomsch is, declameert hij een Hymne op de Moederkerk (XVIII). Dit gedicht is èn als compositie èn als verzameling van verkeerde beeldspraak èn als uitdrukking van gedachten onuitsprekelijk zot. Er zijn strofen in, de tweede der hieronder geciteerde b.v., waarin - en dat met opzet - iets volstrekt onbegrijpelijks is gezegd. Men leze:

Is daar (in het klooster!) de knop niet opgebroken,
De volle bloesem niet ontloken,
Waaruit Beschavings bloem ontsprong?
En gloeiden niet haar geuren samen }?
In duizend zangen, duizend namen, }?
Waar elk de Moederkerke in zong? }?

Een mystisch bloeien, mystisch geuren, }??
Dat in een gloed van glans en kleuren }??
Viel op 't palet der Eeuwigheid; }??

Die met die verven 't al bemaald heeft, }???
Wat ooit in 's wereld's nacht gestraald heeft, }???
En 't hart des stervelings verblijdt. }???

Niet één der Hollandsche critici is verstandig genoeg geweest om te zien, dat dit abracadabra is. Niet één.

Als nu Guido Roomsch is, en getrouwd met Julia, of het dán uit is, ons verhaal? Neen, lezer, neen, waarachtig niet! Wij hebben de kliek uwer recensenten nu ook achter elkander ál de onmogelijkheden laten mooi-vinden, ál de onnoozelheden laten prijzen en recenseeren, die een Hollandsch recensent uit kracht van zijn onbevoegdheid prijzen en mooi-vinden moet.

Wij hadden bewijzen noodig, weet ge? bewijzen voor onze onveranderlijke sluitreden: dat de hollandsche literaire critiek van tegenwoordig onbevoegd is tot oordeelen over literatuur.

Wij moesten dien lieden zooveel domheden ontlokken, dat

zij niet eens meer konden zeggen, met een bleek, verlegen lachje: ‘Vergissen is menscheijk, niet waar?’ Wij moesten hen zoo vol dwaasheid laten blijken, dat ieder hun als ze dát zeiden zou antwoorden: ‘Neen, zóó vergist zich geen verstandig mensch, meneer!’

Nu, wij kunnen tevreden zijn, wij.

Wij hebben den Etna laten uitbarsten op den avond van den trouwdag, boven de hoofden onzer roman-menschen.

Wij hebben Guido met Julia in zijn armen en de lava aan zijn hielen laten springen over rotskloven.

Wij hebben Julia tweemaal gered van levensgevaarlijkheden en haar toen laten sterven van niets.

Wij hebben van Guido de banaalste incarnatie der banaalste gedachte geschapen; een wanhopig jong weduwnaar, die geen echtgenoot geweest is, en genezen wordt door de kunst, zonder dat iemand weet hoe.

Wij hebben Beets geprezen in termen, waarin geen waarachtig dichter geprezen worden wil.

En daar hebben geen geeselslagen geknetterd over onze schouders. Daar zijn geen vlammen van toorn om ons opgeslagen, geen roepen van ‘schaamt u!’ om de makers van zooveel malle vertooning en platte banaliteit.

Wij, wij klagen Julia aan. Julia, het oudvuil uit ons dichtertlijk huishouden, den afval onzer letterkundige keuken, dien we hebben voorgeworpen tot voedsel aan de zwijnen onzer literatuur. Julia, de prostituée-amoureuse van zesde-rangs-romantici, die wij nog eens hebben opgeschikt en mooigemaakt naar den smaak onzer zesde-rangs-literatoren. Julia, de tooneeljapon, die we gevuld hebben met een ziel van watten; de pruik en de glazen oogen en het jurkje met een hart van mechaniek; de jongejuifvrouw met dwepende oogen en gepomadeerde haren, die wij zelve zoo netjes gekamd hebben, schoon wij vies werden van de besogne.

Als wij klaar zijn moet de rommel maar worden opgeveegd op een stof blik.

Maar, wij zijn nog niet klaar.

Wij hebben pas enkele staaltjes gegeven van onze verzen: wij zullen er nog een paar opschrijven.

Maar vooraf wilden wij wel, dat onze lezers zich doordrongen van wat wij te voren zeiden: wij hebben die verzen gemaakt met de bedoeling onzin te schrijven. Wij hebben, zonder iets er voor te voelen dan lachlust, gemeenplaatsen en slechte beeldspraak vereenigd, op rijm. Wij hebben onszelven beloofd, dat men later zulk soort verzen 'Julia-poëzie' zou noemen.

Drie voorname stukken in den bundel zijn: Bruidsstonde, De Etna en Laatste Strijd. Die drie zijn geprezen door de critici. Wij stellen ons voor van elk dier drie een gedeelte te behandelen.

I. Uit 'Bruidsstonde:'

't Uur slaat: reeds komen, *hun geleide gevend*,
De gasten, *tot den tempelgang bereid* -
De doode straat wordt in een oogwenk *levend*:

Ja, er staat: levend. Dat moet een benauwd moment zijn geweest voor die geleide-gevende gasten. De straat wou waarschijnlijk niet voor hen onderdoen in bereidheid 'tot den tempelgang.'

Want in de buurt heeft zich 't gerucht verspreid,

Dat Julia gaat trouwen?

Maar foei, foei lezer! Zulke geruchten verspreidt men niet in de buurt van een Siciliaansch-romantische verzen-Julia. Verbeeld u, dat een van Julia's bedienden bij haar kapper kwam en zei: Heb je 't al gehoord, juffrouw Julia gaat trouwen! Of verbeeld het u liever niet. In de buurt van Julia verspreidde zich het gerucht:

Dat de eed'le Julia dien dag de droomen
Vervuld zou vinden van haar maagd'lijkheid -

Zóó zegt men dat. En dat dit duidelijk verstaanbaar was, blijkt uit de volgende regels:

En onder allen, die daar samenstroomen,
 Zag men ook velen, die men nimmer zag,
 En de oude vrouwtjes van haar spinwiel komen.

Ziet ge, hoe duidelijk dat gerucht moet geweest zijn? Er kwamen nu menschen, die men anders nooit zag, nooit. En oude vrouwtjes, die stellig niet zouden gekomen zijn, als er niet iets van Julia's 'maagd'lijkheid' in het gerucht gestaan had. Guido blijkt de belangstelling te waardeeren. Hij zegt: O zalig!

O zalig! nu zij, schooner dan ze ooit plach,
 En bij des volks driemaal herhaalde juichen,

Leve Julia! vermoedelijk.

Met minzaam handgebaar en zachten lach,
 Die van haar onverdorven aard getuigen, -

Dat is duidelijk. Iemand, die een minzaam handgebaar maakt en zacht lacht, kan niet anders dan een onverdorven aard hebben. Men ziet dat aan alle vorsten en hooge personen, als ze in 't publiek zijn. -

Langzaam naar buiten treedt en blozend neigt,
 Terwijl zij door der rijen hoflijk buigen,

Die rijen zijn de oude vrouwtjes en menschen, die men nimmer zag. Terwijl zij 'Leve Julia!' riepen, bogen zij hoflijk. Dat laat zich denken.

En wijl haar voet op volle rozen zijgt,
 Aan mijne hand voortzweeft en dan met lossen,
 Bevall'gen zwier de staatsiekoets bestijgt.

Hier mag de lezer zelf wat bij zeggen. Hij begint misschien al te begrijpen, dat Julia een mechaniek heeft, die zeer eenvoudig uit elkaar kan worden genomen.

II. Uit 'De Etna.'

En langs de weide wiegt een loome wadem,
 Alsof zij sluimerziek een sluier schoof

Voor 't maagd'lijk voorhoofd en de mijm'rende oogen,
 Eer roekeloos een hand haar reinheid roov'! -
 O treffend tafereel!

Zeer treffend. Maar de weide moet oppassen voor die hand.

Daar, in den hooge,

Zie 'k reede de avondstar, die hoopvol lacht,
 En schijnt als in verwachting opgetogen
 Van een zóó zaalge' en overschoonen nacht,

Als ooit aan reine liefde 't zegel hechte!

Die avondstar is een schalk; maar Guido eigenlijk ook. En als hij vraagt:

O Julia! zeg, hadt gij ooit gedacht,
 Dat zulk geluk ons beidde?

dan hopen wij voor Julia's 'maagdlijk hart,' dat ze niet weet, wat hij met die vraag bedoelt. Ook wat er verder volgt, zijn praatjes, die Guido niet zoo hardop zeggen moest.

Zie, ter rechte,

Waar straks de zonne met haar laatsten lonk
 Nog boelde tot de nacht het pleit beslechte
 En ze als een willoos kind ter kimme zonk -

Is thans de gansche hemel overgoten
 Met ééne rozenbloed, of daar een dronk
 Van 't eeuwige festijn is uitgevloten,

Waarin Natuur met al haar schepslen deelt,

Met al haar schepslen, dat schijnt zoo: Guido betuigt zijn adhaesie:

Ook wij, wij zullen ons dees nacht vereen'gen
 Voor 't eenig doel, dat onze daden stiert,
 Als onze reine kussen alles leen'gen, -

.....

Gij zwijgt.. en 't oog wordt door een mist betogen!
 O diebre, zoo gij, nog *ter laatste stond*,
 Door 't blosjen en den parel in uw oogen
 De reinheid van uw maagdelijk hart verkondt!

Guido's nauwkeurigheid van tijdsbepaling is niet geschikt om Julia in staat te stellen van blos te verminderen.

Hij gaat voort:

Maar kom nu, kom! 't is nacht: de gasten staren,
 En zacht reeds ging de vraag van mond tot mond:
 'Waar toch de gastheer met zijn gade waren.'

Die ondeugende gasten! foei! foei!

Wij moeten gaan: want zie! wij klommen tot
 De helft des bergs: ik zie het aan den zwaren
 Ommosten toren van het oude slot. -

Wij stellen voor, een Hollandsch criticus in dien toren te stationneeren, om het oog te houden op toekomstige Julia's. Ons begint de Etna al te vervelen.

Wij meenen met dit gedicht te hebben bewezen, dat men de Hollandsche critici de grofste obsceniteiten kan laten aanbevelen, wanneer men die maar schrijft in woorden, waarvan de zin eerst na wat inspanning te vatten is en waarvan de klinkklank impressie op hen maakt.

III. Uit: 'Laatste strijd.'

Hiervan willen wij drie fragmenten geven:

De Nacht! zij nadert, rijzend in haar gang
 Bij elken tred, totdat ze, 't donker hoofd
 Verbergend in het ver gesternt omhoog,
 De zware plooiën van haar wijd gewaad
 In fulpen golving over de aarde breidt..

Zeg op, lezer, kón het banaler?

En luister! voor haar kalme schreden uit
 Huppelt een wilde knaap, de lucht Zephier,

En strijkt door 't duister loof, dat lispt en ruischt...
 Wijl aan het weeke dons van zijne wieken
 De geur nog hangt van rozen en jasmijn,
 Die hij te kussen pleegt in 't avond-uur.

Zeg op lezer! kón het viezer?

En dan... o, oogen, sluit u! knieën, buigt
 En handen, vouwt u in aanbidding saâm!
 Een vrouw, zoo hoog, zoo schoon, als 't aardsche licht
 Niet kent, met oogen als het nachtljik blauw
 Zóó diep, - dat moet... dat moet de Muze zijn!

Zij ziet mij aan met diepen, klaren, blik,
 En spreekt mij toe met sprakeloozen mond -
 O, hoor die melodieënrijke stem, -
 Zeg, in ernst, lezer, kón het onzinniger?

Naar die Nacht met haar fulpen gewaad behoeft ge niet langer te kijken.. dat is een theater-nacht.

Dien Zephyr met geur aan zijn wieken zoudt ge wel doen niet aan te raken; dat is een foei-vies jongetje dat met ongekamde haren in een pomade-pot heeft gewoeld. En die Muze - enfin, die zal wel voor zichzelf spreken met haar sprakeloozen mond.

Maar indien gij ons volgen wilt zullen wij u onze gevangenen, de Hollandsche critici voorvoeren, en wij zullen hen een spelletje laten spelen dat zeer, zéér vermakelijk zal zijn. -

III.

Zie zoo, we zijn blij, dat we dat geparfumeerde ballet-dan-seressen-boudoir uit zijn en nu eens even frissche lucht kunnen ademen, voor we ons naar een ander kwalijk-riekend verblijf, de eendenkooi der hollandsche critici, begeven. Wie lust heeft en tijd er voor over, moge zelf nog dieper, dan wij, zijn vingers in de pomadepotjes en vuile lavabo's dier geblankette verleptheid steken, *wij* bedanken er voor. Maar om onze

handen weêr schoon te krijgen, zullen wij thans eens ijverig de ooren van eenige heeren gaan wasschen, die wat zwakjes zijn in hun literair gehoor, en een straatorgel niet van goede muziek kunnen onderscheiden.

Hunne gezichten staren ons al tegen, het een angstig, het andere verwonderd, een derde nog eenigszins ongeloovig: komt maar hier, gij allen, en vertelt nu eens netjes aan het publiek over, wat gij al zoo van dien beroemden dichter Guido denkt, die zulke mooie verzen maakt, veel beter dan dat onbegrijpelijk gerijmel, waar de Nieuwe-Gids-mannen aan doen. Komt, geneert u niet.

O ja, maar wacht even, we zullen eerst de deur van je gevangenis opendoen, waar je zoo edelmoedig waart om heelemaal vrijwillig in te loopen, alleen opdat wij een klein pleiziertje zouden hebben. Zoo, komt nu maar hier, hoor! je hoeft niet door de tralies te spreken: jullie zult allen hoogst fatsoenlijk op een estrade staan, waar het heele publiek je zien kan.

Gij eerst, W. Gosler: Beef maar niet, en hef je armen ook niet jammerend ten hemel, met een klacht over de misère van het bestaan: ge hebt het dubbel en dwars verdiend, gij, die wipbilt door de literatuur, nu naar dezen kant en dan naar dien, gij die alles een beetje zijt, een beetje zoetsappig, een beetje ongelukkig, een beetje valsch, een beetje vermakelijk, maar niets heelemaal.

‘Meer dwepend, meer verheven in zijn uitingen is de zanger, die ons zooeven, schuilgaande achter den pseudoniem Guido, op een lyrisch epos, Julia, vergast, een verhaal uit Sicilië, dat al kon de taal hier en daar nog een weinig worden gekuischt, toch een schitterend debuut heeten mag.’

Héél goed zoo...

‘t Is een kleine roman, in verzen, dien wij hier ontvangen, een pendant als het ware van Fiore's Liefde in het Zuiden, maar met een eigen vorm en eigen inhoud.’

Bravo, Gosler!

‘Kenmerkt die vorm zich vooral door rijke afwisseling, in de waarschijnlijk niet geheel gefantaseerde stoffen....’

Verbeeld-je!

‘hebben we een gelijkmatigheid bewonderd, die van hooge artistieke ontwikkeling getuigt.’

Hooge artistieke ontwikkeling.... kán het rijker?

*Bijzonder gelukkig is de dichter in zijn Spencerstrofen, Roma! Roma! Roma!
‘Bedwelming’ enz. verzen die tevens door hun edelen gedachtengang een verheffenden indruk achterlaten.*

‘Ei, ei, “edele gedachtengang”, je bedoelt zeker, dat er “edele” gedachten in staan: nu, we verzekeren je, dat we er niet eentje hebben in gezet: je zult stellig met je neus gekeken hebben.’

‘Wij voorspellen dezen jongen dichter een schoone toekomst.’¹⁾

Ha, ha, dat wou-i wel! Ga er nu maar weêr in, we zullen je niet verder lastig vallen: laat dit een les voor je zijn en zeg aan je vrindje Smit Kleine daarbinnen, dat hem wat te wachten staat.

Wie zal 't nú wezen... Eerst de kleintjes maar, en de grooten als slotscène. Die isegrim van het Vaderland moet er maar aan. Dag, recensentje! ben je boos? Heel goed, dan zal je met des te meer vuur spreken:

‘Bij W. Gosler te Haarlem is verschenen, “Julia, een verhaal van Sicilië,” door Guido, een roman in verzen, die van talent getuigt in het gebruik der taal en waarvan som-

1) Leeswijzer van 15 Nov. 1885.

mige gedeelten zeker wel een componist zullen vinden. Het kleine, net gedrukte deeltje sij ter kennismaking aanbevolen.'

(‘Het Vaderland’ van? December 1885.)

Beveel maar aan, waarde Heer! 't Is geen aanbeveling voor u, dat gij dat gedaan hebt. En Julia met muziek? Dat 's een subliem idee! Julia op muziek, ha! ha! Julia op muziek! ketelmuziek, ja! Ga maar heen, criticus van het Vaderland. Het vaderland heeft niet veel aan je.

Wie dringt daar zoo om naar voren te komen? Ha, is u dat, jongeheer Cosman!

Wou je dan zoo graag, zoo heel graag, spreken in 't publiek! Kom maar, dan zal ik je op de estrade tillen. Ben je d'r? Pas op, dat je er niet afvalt.

... verschillende kunstrichtingen... jonge dichters... moed... zijn werk... publiek... onwillekeurig... opvatting van kunst... gevoel van ikheid... denkt... belichaamd... gedachten... denkbeeld... gedachten... belichaamd....

Publiek kan je niet verstaan. Je spreekt zoo onduidelijk. Je wou zeggen niet waar, dat Guido geen ‘kunstopvatting in zijn dicht belichaamt.’ Wat bedoel je daar meê? Ook dat er geen gedachten in staan... Maar jongenlief, die staan er in jouw verzen ook niet. Wat droom je toch altijd en altijd van die ‘gedachten’? Ga eerst zelf eens denken. Of meen je, dat die banaliteiten van jou over het raadsel des levens, levensstrijd, levensroeping en hoe zij meer mogen heeten, iets om het lijf hebben? Kom, spreek liever wat harder.

.....

Ja, nu hoor ik heelemaal niets meer. Laat ik het dan maar zeggen:

Geachte hoorders! Guido's overgang tot de Moederkerk was volgens dit heertje veel te snel en de ‘Hymne aan de Moederkerk’ kon mooier. ‘Met lange rukken knagen’, ‘verscholen’ en nog drie uitdrukkingen zijn niet juist, enz. enz. De eigenlijke zotheden, daar spreekt hij niet van: die vindt hij zelfs mooi: Hoor maar:

‘Roma’ is zeer schoon.... Guido's beelden zijn vaak plastisch, soms nieuw. In het algemeen zit er veel gevoel in zijn eersteling....

‘De algemeene indruk, dien het gansche gedicht maakt, is zeer bevredigend en het doet veel van zijn schepper verwachten.... Met een aanleg als de zijne kan men het ver brengen.’¹⁾

Wacht, kom er niet alleen af! Ik zal je even helpen. Een, twee, drie, hupsa! en daar sta je weêr. Is 't prettig geweest? Ja? Nou, hou je dan maar zoet. Hier heb je vast een nieuwe Julia, om te recenseeren. ('t kind begrijpt niet eens, wat er met hem gebeurd is.)

Rrrrt, weer een ander. Ben jij niet de recensent van den Tijdspiegel? Hoe heet je? - Zoo, mag je dat niet zeggen? Nu, ik denk dat niemand er ook nieuwsgierig naar is. Wat, durf je niet te spreken tegen het publiek? 't zijn allen zeer fatsoenlijke menschen, en ze zullen hartelijk om je lachen, dat verzeker ik je. Nu, zeg het *mij* dan maar, zachtjes.

.....

Geachte hoorders, die man daar zegt, dat onze tegenwoordige poëzie weinig waard is. Albert Verwey b.v. is noch *‘gemakkelijk’*, noch *‘eenvoudig’*, noch *‘natuurlijk’*. *‘Zijn stijl mist over het algemeen klaarheid, en de vorm grenst niet zelden aan het onbeholpene’*.

Maar met Guido is het wat anders: al is hij niet zoo goed als Fiore, Guido geeft toch nog het meest van wat we van den dichter verwachten....

In het algemeen kan men zeggen dat Guido zich een zangerig en smaakvol versificateur toont, die de verschillende maatslagen, welke hij ter afwisseling bezigt, met gemak, natuurlijk en vloeiend weet vol te houden. Is hij dezelfde Guido, die eenige jaren geleden een gedeeltelijk in verzen geschreven

1) Ned. Spectator van 26 Dec. 1885. Het stuk is weinig amusant, en de figuur van Mr. H. Cosman te weinig geprononceerd, ook niet in het domme en belachelijke, om woord voor woord te citeeren.

drama heeft uitgegeven, dan mogen wij hem met zijn vooruitgang geluk wenschen.

Wel, wel, wat zegt ge nu van zoo'n klein abortus-je, om in het fatsoenlijke te blijven. We kunnen vrij over hem spreken, hij is toch al weggelopen: 't was ook niet de moeite waard, hem te bewaren. Wat 'n uil! Als iemand voor hem gaat zingen en zijn best doet, het zoo goed mogelijk te doen, dan zegt hij: meneer, u bent noch eenvoudig, noch natuurlijk, en als die zelfde dan, om hem beet te nemen, gaat krijschen en janken als een boschjesman, dan roept hij: Nú doe je me zeer aangenaam aan! Dat vind ik erg plezierig. Dat is zingen, zooals ik het graag hoor.

Zoo, nu zijn de kleinen afgedaan, de grooten komen aan de beurt; Holda het eerst: honneur aux dames.

* * *

Holda komt.¹⁾ Sta op, waarde lezer, en maak uw reverentie, want het is een dame, die tot u spreken zal. Zij bewondert Fiore en is vandaag niet al te best gehumeurd, twee dingen, waarvoor wij u excuus moeten vragen, omdat zij zelf het niet doet. Zij zal zich heden voor u ontboezemen over Guido's Julia en de verzen van 'De Nieuwe Gids'.

Dag, Mevrouw, gaat u zitten! Maar neem uw japon op, want het is hier een vieze boël; gij zijt hier in den Augiasstal van het literaire Nederland en wij hebben hem nog slechts ten deele schoon geveegd: hij is zoo vuil. - Neem 't ons niet kwalijk, wij gaan ondertusschen maar door met vegen, en als gij 't soms mocht gewaarworden, dat wij u met den anderen rommel meê de deur uitvegen, wil er dan niet op letten: wij hebben 't hier zóó volhandig, dat het er op een letterkundige meer of minder niet aankomt.

Maar neem toch plaats, Mevrouw! wij kunnen u best met stoel en al wegvegen: wij willen, ook in de moeielijkste omstandigheden, beleefd zijn jegens dames.

1) Zie Ned. Spectator 1886, no. 8.

Wat zal het zijn? Een Allerlei-praatje, over alles en over niets? Begin maar, en houd het ons ten goede, als wij u, sans gêne, met onze aanmerkingen in de rede vallen: wij vinden 't anders minder aangenaam, over literaire zaken met u van gedachten te wisselen: wij willen u zoo min mogelijk kwetsen; maar deze keer *moet* het. Kom dan: een, twee, drie.... en daar gaat ze....

*‘En grift dit gulden woord in hechten steen:
Wees nooit een ander, maar u zelf alleen.’*

‘Aldus schrijft aan het eind van zijn verhaal “Julia” de dichter, die zich Guido noemt. Het is voorzeker een zeer goed motto, voor een schrijver vooral....’

Zoo, vindt ge? Wij zouden inderdaad den man wel eens willen zien, die een ander, dan hij zelf werd. Bestaat het talent van eenig schrijver in het min of meer gelukkig nabootsen van een ander schrijver, dan ligt zijn zelfheid in dat nabootsen, dan is hij dat *zelf* toch. Gij zijt niet ver in de psychologie, Holda! En ook niet in uw gevoel voor taal en poëtische dictie. Die regel is gewoon belachelijk, Holda! Zoo, wist ge 't niet? dan moet ge nog wat meer studeeren. Ga door.

Wat? Herinnert, zoowel de titel als de indeeling, ja zelfs de inhoud en de vorm der verzen aan die van Fiore? Dat heeft deze zelf voor de stukken VI-XXXIX ontkend, en *hij* zal het toch wel het beste weten. Of beschouwt gij u zelf als een grooter criticus dan hij, zooals gij *hém* voor een grooter dichter dan u zelf aanziet? En - wat ge zegt, is Fiore mooier? Kom, kom, ge weet toch wel dat die beroemde Haarlemsche uitgever zoeven van Julia gezegd heeft, dat het zich eervol bij een Liefde in het Zuiden aansluit?

Neen, Mevrouw, u moet niet weggaan.. U zit daar heel goed op dien stoel. Wij veges aldoor om u heen, ziet u 't wel. Vertel ons nog eens wat van Julia, kom:

“Blijde verzekering” is fijn gedacht, “Vlammende Gloed” inderdaad vol vuur en hartstocht.’

Och, lieve mevrouwtje, hoe kunt u 't zeggen? 't zijn prulletjes allebeï, waar we ú nu eens mee foppen wilden. En wat zegt gij van 'de Moederkerk'?

'Ik zie in deze hymne niets anders, dan wat zij ook eigenlijk is, eene soort van mystieke verheerlijking der geliefde, want door en met zijne liefde is des jongelings godsdienstig gevoel, zoowel als zijn kunstgevoel ontwaakt en zoo zijn Julia- en Mariavereering, kerk en kunst, geloof en poëzie, hier op min of meer gezochte wijze verward en dooreen gemengd.'

Hee, Mevrouw, dat hadden *wij* er zoo niet achter gezocht. U schijnt heel knap in de exegeze van nonsens te zijn:

'De bestijging van of liever de avondwandeling op de hellingen van den Etna, is als onmogelijk gebrandmerkt, en de beschrijving van de uitbarsting als kinderachtig, vergeleken met de werkelijkheid.'

Ja, Mevrouw, die dat gedaan heeft, schijnt wel eenig gezond verstand te hebben. Gij moest eens kennis met hem zien te maken. Maar wat zegt *gij* er van?

'Ik wil wel gelooven dat het zoo is, al spijt het mij voor den dichter, want van dat geheele gedeelte is blijkbaar veel werk gemaakt, en er is ook inderdaad gloed en verheffing in taal en beschrijving, al bleef zij dan beneden haar onderwerp.'

Weet gij wel, Mevrouw, dat gij daar heel wat zegt: durft gij daar met uw hoofd voor in te staan? Ja, ongetwijfeld, anders laat men toch zulke dingen niet drukken in een deftig blad, door Bakhuyzen opgericht. Wat zou die goede, verstandige man u hebben uitgelachen, als hij dit bij kon wonen. U is zoo enorm aan 't bazelen, dat er geen woorden voor te vinden zijn.

'Herdenking komt mij voor tot de beste stukken van den

bundel te behooren, ook “Musa Mystica¹⁾, maar verreweg het schoonste van alle is “Laatste strijd.” Dit is een heerlijk gedicht rijk aan gedachten en in gekuischte, welluidende taal vervat, dat men telkens weer met nieuw genot herleest.’

Uw stijl is niet te best, Holda! Een gedicht, dat in taal vervat is? Maar het verveelt ons, u telkens in de rede te vallen. Daar is toch niets met u aan te vangen. Zeur maar door, deun maar door, altoos in dezelfde kleur- en beweginglooze volzinnen, zonder verstand, zonder gevoel. Wij hebben u onze macht getoond, om u de dolste romantiek en de onzinnigste vergelijkingen te laten bewonderen; herhaal gij nu tot uw straf nog eens, wat ge op de verzen in de Nieuwe Gids geschimpt hebt, die toch in alle gevallen ernstig bedoeld zijn en, met den besten wil ter wereld geboetseerd. Gij hebt ons in het fijnste deel onzer ziel beleedigd, Mevrouw! gij hebt ons werk bespogen en dat wreken wij thans op u. Is dat onbeleefd, zegt ge? Gij zijt ook niet beleefd tegenover ons geweest, en dat zonder eenig recht, Mevrouw! Doch ga maar door:

‘Met een enkel woord nog zij de “Voorzang” vermeld, waarin de auteur ons meêdeelt wat hij voornemens is zijnen lezers in de navolgende gedichten aan te bieden, en er bijvoegt dat:

Hij wil geen dichter schijnen,
 Door tooisel van Verbeeldings bonte linten,
 Noch hullen nooit geziene visioenen
 In raadselige Roenen;
 Neen 't hart, het eigen harte, met zijn tranen
 En met zijn lach, zijn weifelen en gloeien,
 Is steeds de wel, waaruit de lied'ren vloeien,
 Die zich een weg naar andre harten banen -
 En moog hij steeds Natuur en Eenvoud minnen,
 Als zijner konste zoete gezellinnen.’

1) Een Sonnet, dat Willem Kloos niet goed genoeg vond, om het te publiceeren, en waar hij toen wat nonsens in gestopt heeft. O voorhoofd met een plank!

‘Dat hier bedoeld wordt op de voortbrengselen der jongste richting in de poëzie, blijkt ook uit de regelen die er volgen:

“Wel menig waagt in klinkende sonnetten,
 Andre Marini, met de taal te spelen,
 En rede en rhythmus om een rijm te tarten” -

en dat er in die voortbrengselen dikwijls in “raadselige Roenen” gesproken wordt, ik moet het den dichter van “Julia” toegeven.

Niet tegen sonnetten als zoodanig evenwel heb ik bezwaar, maar, wel tegen die mijmerzieke richting, waarvan sommige dezer, en ook andere gedichten het uitvloeisel zijn. Een onzer tijdschriften heeft deze richting “de school van Doorenbos” genoemd, en een ander heeft, bij het bespreken van Albert Verwey's gedichten, die benaming overgenomen. Zoo komen de praatjes in de wereld.

Wie den levensvollen “jeugdigen grijsaard” kent, kan niet nalaten te glimlachen bij het denkbeeld, dat hij de vader dier sentimenteel-mystieke richting zou zijn, die met groote schreden terugvoert naar de ziekelijke romantiek, waarvan onze letterkunde ter nauwernood bevrijd was. De tegenstelling tusschen de gezonde, krachtige, Helleensche levensopvatting van dr. Doorenbos, en de droomerige, kwijnend droeve geest, die uit de meeste der nieuwere sonnetten spreekt, is zoo grappig, dat de dwaling er vermakelijk door wordt.

Wel zijn verscheidene der jongere dichters oud-leerlingen van dr. Doorenbos, en zijn zij door hem opgewekt en aangemoedigd tot litteraire studie en liefde voor de fraaie letteren, maar zij zijn toch later hun eigen weg gegaan, ieder naar zijn aard en aanleg. Inderdaad is de “anregende” kracht, die van dezen geleerde uitgaat verbazend groot en weet hij lust en moed te wekken zooals misschien geen ander, en niet alleen wat studie aangaat, maar ook in het gewone leven. Men gevoelt zich altijd frischer en krachtiger, beter opgewassen tegen de “Anangkè” zooals hij zelf het noemt, wanneer men eenige uren met hem heeft doorgebracht. En juist die kenmerkende helderheid en frischheid van geest ontbreken

in vele produkten der nieuwere letterkunde, in sommige gedichten vol bleeke schimmen en tranen, zoowel als in enkele proeven van naturalistische natuurbeschrijving. Beide getuigen dikwijls van overspannen of overprikkelde zenuwen, die de volmaakte helderheid en gezondheid der verbeelding in den weg staan. Zoo heeft de Nieuwe Gids ons enkele sonnetten gebracht waarbij men zich afvraagt, of de dichter wel ooit recht wakker wordt, zoo vaag en schimmig zijn alle beelden daarin, zoo onmogelijk is het den niet droomenden lezer meê te gevoelen wat de auteur met zijne “nooit geziene visioenen” wil uitdrukken, ja, het heeft soms den schijn alsof hij opzettelijk duister is om een waas van mysticisme aan zijne gedichten te verleenen.’

Zoo, zoo, zijt gij zoo gezond en droomt ge ook nooit? Kom, kom, dat doet ons plezier. Altijd frisch en vroolijk, hè? en om elf uur naar bed. Zeker, zeker! moedig door het leven, jong van harte, fiere blik, worst'len en opstaan, handen uit de mouwen, vrij, flink, ferm, helder, jolig, plezierig en opgeruimd, en alle morgens, als men wakker wordt, een douche van ijskoud duinwater over je schouders... O, wat een leventje!

Neen, nu in ernst, Holda, schaam u! gij zijt een beschaafde, lieve, fatsoenlijke dame, die in uw tijd eenige aardige versjes gemaakt hebt, maar meent gij nu daarom bevoegd te zijn, gelijk met ernstige mannen, oprecht te spreken en vonnis te wijzen in zaken van literaire kunst? Meent ge heusch, dat een gedicht duister moet zijn, wanneer *gij* het niet begrijpt, en dat onze sentimenten ziekelijk moeten heeten, omdat zij *u* niet aanstaan, u, die den potsierlijken klinkklank, door onszelfen vervaardigd, aanziet voor echte, waarachtig gevoelde kunst! Nog eens: schaam u!

Ja, nu zet gij verwonderde oogen op en raakt een beetje in de war, en kunt uw odeurfleschje niet vinden. En uw zilveren theière is van de kook gegaan en gij weet niet, waar gij het eerste aan beginnen zult. Maar, wat drommel! hebt gij u ook te steken in dingen, waar gij geen zier ver-

stand van hebt, wat u te scharen bij die vuile recensentenkliek, die te stom zijn om alleen te loopen, en die de beste bedoelingen, het ernstigste streven verdacht zoeken te maken, alleen omdat wij niet van de hunnen zijn? *Zij* zijn in de knip en zij blijven er, maar u laten wij los: recenseer niet meer, - Va! Probeer eerst eens, of gij lezen leeren kunt, of nog beter... ga wat borduren, Holda!

* * *

Doch stil! de heer F. Smit Kleine¹⁾ heeft al zoeven een schuwen blik door de tralies geworpen, angstig, of het zijn beurt al zijn zou: Kom er maar uit, mannetje! er wordt op je gewacht. Neen, trek je hoofdje nu niet zoo te ug: 't helpt je toch niet: Publiek wil dat je een beetje voor hen danst, een heel klein dansje, een gekkendansje, weet je, met belletjes aan je muts. Kom, kom, 't is zoo erg niet, straks zullen we ons pas boos op je maken, nu willen we je alleen maar een beetje kriebelen.... Sta je?

Ziet hier, dames en heeren, een zeer curieuse verschijning, een hoogst interessant phenomeen. Wij kunnen, helaas, niet zeggen, dat het een eenig exemplaar is, maar een uitgezocht is het voorzeker wel. Kijk, we nemen het zoo tusschen vinger en duim, ziet ge 't? Welnu, dit is een vol broêrtje van allen, die door voortdurend *niets* te zijn, *iets* zijn geworden. O, wat ziet het er doddig uit: 't is een snoes van een nulletje. Je kunt alles er meê doen, wat je wil: als je 't een goed boek laat zien, zeit het: boe! en als je 't een slecht voorhoudt, dan klapt het in zijn handjes; daarom noemt het zich: een hollandsch letterkundige. O, het is zoo grappig: Kom, spreek er es, daar heb je 'Julia', wat zeg je nou?

'Ik vermoed, dat de poëet van "Julia" tot de lidmaten der Moederkerk behoort. Het is regel, dat niet alleen de beminnaars, maar zelfs de beëfenaars der Nederlandsche letteren

1) Zie het tijdschrift 'Nederland', Januari 1886.

bij uitzondering kennis nemen van hetgeen op letterkundig terrein door R.C. schrijvers wordt verricht...'

Het ventje kan niet goed uit zijn woorden komen, dat is een aangeboren gebrek van hem, maar wat hij zegt, is uitstekend. Wij *zijn* immers Roomsch? wij, zij, de heele Nieuwe Gids is katholiek: 't is een ultramontaansch orgaan. Wist ge 't niet? Maar ga door, mannetje, laat ik je niet storen.

Ik weet niet te zeggen, of zij en in hoever zij daaraan verkeerd doen, maar wèl weet ik, dat alle Roomsche dichters, van welke hemelstreek zij mogen stammen, dezen karaktertrek gemeen hebben - een in hun geloof wortelende eigenschap - in hunne verzen aan de mystiek en aan de symboliek een hooge plaats te gunnen.

Hè, hè, baasje, wat spreek je slecht! 't Is nog erger dan ik dacht; je bent zeker niet voor schrijver in de wieg gelegd; 't is of ik kiezelstenen eet. En verspreek je nu niet met die mystiek: je weet dat zus Holda daar zoo pas een woordje van gezegd heeft, dat raak was. Leelijk vinden, hoor! Vooruit maar...

'Verzen op de Almacht der Kerk, de Onfeilbaarheid van den Paus, de Verheerlijking der Moederkerk, op het Hart van Jezus; verzen Heiligen en hunne legenden, Martelaars en hunne wonderen betreffend, i.a.w., dichtstukken het innerlijk leven der Algemeene kerk en haren ritus rakend, zijn voor een kettersch lezer niet te verstaan en niet te genieten...'

Sla, in godsnaam, wat over of scheit uit! 'Betreffend', 'rakend', - 't is of ik een koffiemolen hoor draaien, de boonen knarsen onder je handen. Zoo, kan je 't niet beter? Zie dan, of je notaris-examen kunt doen en laat die schrijverij loopen. Je behaalt er toch nooit eer meê.

tenzij deze zich eenigszins vertrouwd heeft gemaakt met

de gewoonten en gebruiken der R.C. dichters, die behalve hunnen dichtgloed, nog den gloed van hun geloofsvuur aanbrenghen.

Nu raak je een beetje in de war, vriendje. Zeg dat ereis over! Hoe kan die ‘gloed van hun geloofsvuur’ zooals je 't zoo frisch uitdrukt, ooit in hun verzen merkbaar worden, tenzij die zich eerst heeft omgezet in ‘dichtgloed’, om dit fraaie woord nog eens voor de zooveelste maal te gebruiken. En als dat zoo is, dan worden de verzen er natuurlijk meteen beter op. Maar jij schijnt niet te kunnen denken. Klop ereis op je hoofdje, of 't ook soms hol is.

‘Ik vind wel, dat Guido zijn “Hymne aan de Moederkerk” dichtend volstrekt niet de kracht en de lieflijkheid zijner Muze toont....’

Och, kom, is ‘De Moederkerk’ geen fraai gedicht? Maar, eilieve, met ‘welke gewoonten en gebruiken der R.C. dichters’ moet men zich wel toch ‘vertrouwd gemaakt hebben’, om de volgende strofe te begrijpen.

‘En mystisch bloeien, mystisch geuren,
Dat in een gloed van glans en kleuren.
Viel op t palet der eeuwigheid,
Die met die verven 't al bemaald heeft.
Wat ooit in 's werelds nacht gestraald heeft,
Of 't hart des sterfelings verblijdt.’

Als gij een weinig gezond verstand hadt, zou dat dan niet voldoende geweest zijn, om te begrijpen, dat dit wartaal is? Maar gij zijt ook altijd zoo dom!

‘maar ik tart, niet den eersten den besten, maar een goed dichter buiten de Moederkerk en hare mystische bekoring staande verzen te schrijven als de volgende, door Guido neêr geschreven.’

Maar zie: de vlekloos witte tempel rees...

Ja, die verzen willen we niet hooren: we hebben al genoeg slecht proza van je geslikt en nu nog slechte verzen er bij. Eindelijk dan, we zijn er! Waarde Heer! zoo, zoo, vindt gij die verzen mooi, en tart gij iederen niet-katholiek om ze te schrijven: Welnu, Willem Kloos heeft ze geschreven, en die is nooit katholiek geweest, en dat heeft hij gedaan om jou beet te nemen, en die verzen zijn affreus - en je hebt niets geen verstand van literatuur: je bent een ezel! Zoo! -

Wat zeg je? Heb je er toch aanmerkingen op gemaakt? Heb je gezegd, dat ze ‘gekuischter en vloeiender’ hadden moeten zijn? Och, dat was niet noodig, je bent er tóch ingeloopt. En dan, Julia is een eeuwige maagd, die evenmin gekuischt als ontkuischt kan worden. Ga maar door:

‘maar gij bemerkt aanstonds, dat de dichter zich niet door het rijm laat beheerschen, maar dat hij wel degelijk het rijm beheerscht,’

O, wat ben je weer goed! Er is geen woord te bedenken, dat je hersens zou kunnen qualificeeren. Guido het rijm beheerschen? Wel, we hebben integendeel niets anders gedaan dan ons door het rijm te laten voeren, waarheen het wilde: wij hebben gedreven op de duistere stroomen van het rijm, zonder stuurman, zonder roer, en zoo zijn wij in het rijk van den Nonsens te land gekomen. O, aartsbotterik!

Beide R.C. dichters¹⁾ hebben de geloofsextase gemeen die uit hunne poëzie een soort van bedwelmenden reuk doet opstijgen.

Ha, ha, há! ha, ha, há! ‘Geloofsextase’, ‘poëzie’, ‘bedwelmende reuk’, dat is sterker dan mezelf, ik houd het niet langer in - ha, ha, há! ha, ha, há! Heerlijke, rijke, goddelijke Smit Kleine! je bent een.... hi, hi, hí! hi, hi, hí, je bent een.... hu, hu, hú! hu, hu, hú! je bent een ho, ho, hó! ho, ho, hó! je bent een.... zot.

1) Guido en Poelhekke.

‘De schrijver van “Julia” deelt ook dit nog met den heer Poelhekke, dat zijne verheffing het hoogst klinkt, als hij de zegeningen van het Christendom door de kerk en de almacht dier kerk zelve bezingt!...

Hoû op!

“dat hij gereisd heeft” ...

hó, ho, hó, ho!

“den Italiaanschen hemel heeft aanschouwd” ...

há, ha, há, ha!

“en in de woonstede van het Hoofd der katholieke kerk met bewondering heeft vertoefd” ....

hi, hi, hi, hi! Maak het kort! In Godsnaam!

De nederige kerstgave van een heer Poelhekke kan niet vergeleken worden met het uitgebreid dichtelijk verhaal van Guido’ ...

hú, hu!

maar wèl kan en den laatst en den eerste geluk gewenscht worden met hun optreden als dichters.

Wir gratuliren, wir gratuliren! Je moet in een doosje, Smit Kleine, je moet in een mooi doosje, onder glas.... Neen! - Hier! hier! dichterbij! vlak vóór ons, dat ge 't goed verstaan kunt, wat wij u te zeggen hebben:

O, F. Smit Kleine, blonde page, neen, rídder van de droevigste figuur, gij, ridiculste figuur onder al de ridicule figuren in onze ridicule officiëele letterkunde; mannequin, dat uw glazige oogen verdraait en uw houten armpjes beweegt, schermend in de lucht, gij weet zelf niet waarom, in uw au-

tomatische eentonigheid, als een uurwerk, dat men opgewonden heeft; hersenlooze doeniet! Smit Kleine!

Ja, wij weten het, wij hebben nog weinig gedaan - wij zijn jong - maar wij hopen, dat er onder dat weinige *iets* moge zijn, dat langer dan een dag bestemd is te leven, dat niet zoo spoedig wordt meêgesleurd in den dwarrel dezer stormende eeuw; maar zeg, F. Smit Kleine, zeg, wat hebt gij, gijzelf gedaan in uw twintigjarige schrijverscarrière, dat u het recht geeft meê te spreken in de senaatsvergadering onzer Kunst? Welke onsterfelijk-gestyleerde bladzijde, welk vers hebt gij aan te wijzen, dat de harten uwer lezers sneller heeft doen kloppen of hun oogen dieper doen blinken door de glorie van zijn muziek?

Wijs ze ons, en wij zullen de eersten zijn, om uwe verdiensten te erkennen, wij zullen u de hand drukken en zeggen: 'Spreek, wat is het, dat u ontrust?' Maar gij kúnt het niet, gij kúnt het niet, laffe onbeduidendheid! uitgeputte machteloze!

Wij sparen u niet, want gij, gij, gij hebt het gewaagd, toen die arme Jacques Perk u zijn 'Mathilde' zond, haar weêrom te sturen, met de opmerking, dat hij beter de modellen bestudeeren moest; gij, gij hebt het gewaagd een artiest als Cooplandt aan te randen met de wanklanken van uw gezwets; gij, eindelijk, gij dorst, voor de gapende monden van een onverschillig publiek, het fraaie sonnet van Jac. van Looy te plukharen, dat gij niet eens oplettend gelezen hebt; gij, kortom, gij zijt de incarnatie van al wat dom en wezenloos en impotent is in de letterkunde van dit oogenblik, en wij geven u bij deze aan de verachting der velen, die thans reeds mét ons voelen, van allen, allen, die na ons komen zullen, prijs.

Een ieder in het land, die uw naam kent, weet nu, dat gij minder dan niets zijt, een pop waar wij meê spelen, een knikker, dien wij rollen, waarheen het óns behaagt, een mechanieke kat, die wij doen mauwen of blazen, naar ónze hand haar drukt. O, gij zijt dom, aartsdom, want gij hebt 'Julia' mooi gevonden, ónze Julia, de bonte strikken en prullen,

waarmede wij ons een tijdlang vermomden, om geprezen te worden door u. Gij proefdet van den afval onzer ziel en gij zeidet, dat die zoet was.... maar zij is gebleken bitter in uw buik te zijn. Bruut!

En nu?

Voorwaar, wij zweren 't u, - en wij doen onze woorden gestand, - indien gij niet ophoudt met schrijven, indien gij doorgaat de Nederlandsche natie te bedriegen met uw gekal, dan zullen wij u niet één, maar nog wel zeven malen in de rotte appels laten happen, die wij u zullen voorzetten op de vergulde schalen der rhetoriek.

O, gelauwerde door Broms! Florentijn is profetisch geweest: wij zullen u gek martelen.

En gij, Scaramouche, u ook wel noemende Fiore della Neve, komt gij niet een weinig meê delicateeren? 't Is een zeer fijne maaltijd, dien wij hier houden, een feestmaaltijd vol lachende gasten en prikkelende spijzen, en o, geacheveerde Fiore, gij zult.... de delicatessen er van zijn.

Dribbel maar nader, nóg nader - zoo. Gij hebt het publiek wat te zeggen, niet waar? gij woudt hen iets vertellen, hè? van een zeker gedicht Julia door een zeker dichter Guido. Gij woudt het publiek een beetje voorlichten, een beetje wijzer maken, een beetje doen genieten, is 't niet? Welnu, doe het dan: Wij kunnen u geen beteren kaakslag geven voor al den nonsens, dien gij in uw leven al in rijm en onrijm de wereld hebt ingestuurd, dan door uw artikel over 'Julia' bijna geheel over te drukken.

'Sluiten zich Marcellus Emants en Lovendaal aan de Noordsche poëzie aan, wekt Albert Verwey's bundel de herinnering aan Keats, Shelley en Swinburne op, de adem van het Zuiden komt ons weder te gemoet uit den hierboven genoemden bundel. De Julia vertoont geheel zuidelijke tafereelen, zuidelijke dichtvormen en zuidelijke welluidendheid.

Julia is een roman, in ongelijksoortige kleinere gedichten vervat, op de wijze van Fiore delle Neve's *Liefde in het Zuiden*. In den beginne is zelfs de economie van het verhaal

geheel gelijk aan die van genoemden bundel. In *Eene Liefde in het Zuiden* vindt men:

I. Voorzang. II. De dichter ziet voor 't eerst zijn heldin, zij glijdt in zee en hij redt haar. III. “Gered... 'k heb haar gered? - En geen engel des Hemels is zalig als ik.” IV. Rosaura is haar naam;... een schoone naam,’ VI. ‘De nacht was zoel en geurig... Liefdesbekentenis.’

‘In Julia; I. Voorzang. II. Allereerst ontmoeten; de heldin rijdt met een wild span schimmels, de dichter grijpt de teugels en redt haar. III. Zij sloeg haar oogen op - Geen koning dezer aard kon zaalger zijn! IV. “Haar naam is Julia - wat klinkt dat schoon!” V. Wij zagen naar de sterren - liefdesverklaring!

Hiermede houdt echter de gelijkenis op, en de dichter van Julia gaat zijn eigen weg. De hinderpaal voor hun geluk is geloofsverschil; Guido is protestant; Julia en haar familie geven enkel hunne toestemming tot een huwelijk met een zoon der Moederkerk. De dichter aarzelt niet lang. “Mijn antwoord” luidt:

Mijn lief, gij hebt gelijk: Ik heb aanschouwd,
Wat zaligheid het hart van hem doet beven,
Die zich voor dit en voor het volgend leven
Aan 't zoet bestier der Moederkerk vertrouwt.

Gelijk vroeger een zang op “Sizilia”, vormt thans een hymne aan “de Moederkerk” intermezzo; de dichter vereenigt in zijne vereering weldra Julia en de Jonkvrouw; hij zingt lofzangen en epithalamia. Maar het uur van het noodlot nadert.

De huwelijksdag is reeds aangebroken, het is een drukkendzoele Julidag, de gasten naderen voor den optocht naar de kerk, de mis wordt gevierd, de band wordt gesloten; de jonge man maakt daarna met zijne geliefde een wandeling langs de helling van den Etna, als zich plotseling een gedreun gevoelen doet. De aschregen valt, de vlammen vertoonen zich boven den krater, vurige golven dalen uit de sple-

ten van den berg. De beschrijving van de plechtigheid, waaronder men reeds het onheil voelt naderen zonder nog te weten wat het is, daarna die van de uitbarsting en van den daaropvolgenden nacht zijn zeer schoon; zij vormen het glanspunt van het werk. Een wilde wedloop volgt tusschen den dichter, die zijn geliefde eerst medesleept en daarna draagt, en de vurige lavarivier. Julia is gered, schoon bewusteloos; maar nog een zwaardere slag moest hem treffen: zij ontwaakt niet weder.

Thans volgt de beschrijving der smart, bezoek aan het kerkhof, levensmoeheid, verschijning in den droom, wilde wanhoop, zachte herinnering, het zoeken en vergeten in bedwelming, vertroosting door den aanblik der natuur, vaarwel aan Sicilië, sonnet aan Rome, ode aan Rome, opgaan in de kunst, "musa mystica", en een zeer schoone slotzang, waarin de dichter het mysterie van den dood, de ijdelheid des levens en de heiligheid der kunst bezingt.

De verzen, waarin deze geschiedenis gekleed is, zijn voor het meerendeel zeer schoon. In iedere phase van het verhaal is de meest passende dichtvorm met meesterschap gekozen; de afzonderlijke gedichten hebben iets geacheveerds. Ik haal als voorbeeld hiervoor aan: *Klachte*.

.....
Ook *Schemering*, *Blijde verandering*, *Zomernacht*, konden als voorbeeld dienen. Voor de *Bruidsstonde* zijn terzinen gekozen, eene zeer goede keus:

.....
De terzinen gaan voort als de dichter op den Etna wandelt.

.....
Gaarne zou ik nog een groot fragment van den slotzang "Laatste strijd - Apokalupsis" aanhalen; een kleiner gedeelte geve een denkbeeld van den krachtigen, zuiver vloeienden stroom van vers en gedachte:

.....
Guido's taal is meestal correct, eenvoudig en verstaanbaar negentiende-eeuwsch Nederlandsch; hij dwaalt noch af tot

het precieus-gekunstelde, noch tot het verkiezen van klanken boven woorden; slechts zeer enkele malen, minder dan eenig dichter van den dag, veroorlooft hij zich eene verminking of een incorrect woord, een “opgeroeide” fakkel, “verbloeid”. Deze eerbied voor de taal is vooral opmerkelijk, wanneer men eene beschrijving als van de Etna-uitbarsting met eene dergelijke van Hofdijk en andere ouderen vergelijkt, die de taal mishandelen, zonder een evenredig krachtiger indruk te maken. Guido drukt dit streven naar juistheid en eenvoud, alsmede zijn vermijden van ijdel klinkklank zonder gedachte, zeer juist uit in deze woorden van de canzone die als voorzang dient:’

‘Wel menig waagt in klinkende sonnetten,
 Andre Marini, met de taal te spelen,
 En rede en rhythmus om een rijm te tarten. -
 Maar *hij* zal 't kunstig kweelen
 Dier bonte zangers te allen tijde zetten
 Onder den roerend-waren kreet des harten
 Om echtgevoelde smarten.’
 Scaramouche, XXXVIII.

Één zoo'n stuk is de grafzerk van een auteur.

Goeden nacht dus, Fiore! gij hebt ons reeds zóó dikwijls, anoniem en pseudoniem, uw leugens en insinuaties nageworpen, als wij met verlangende stappen bewandelden den steilen weg der kunst, gij hebt ons jaren lang zoo geërgerd en gesard door de kwade geuren uwer geblankette verzen, die gij uitgeeft voor poëzie, dat gij alles, alles aan ons verdiend hebt.

Wij hopen met al de innigheid onzer ziel, dat gij er niet van boven op zult komen.

‘Maar, dat is grof! dat is wreed!’

Eilieve, wijs ons den tegenstander die niet grof jegens óns geweest is, grof hatelijk, grof leugenachtig, grof dom; wijs ons den letterkundige, die ons de hand heeft gedrukt onder de aanvechtingen van het gespuis.

‘Maar dat is infaam! dat is bedrog!’

Ja, mijne heeren, het is infaam dom van ú, en het bedrog is aan uwen kant, die het Nederlandsche volk wijsmaakt, dat gij verstand hebt van de dingen waarover gij spreekt.

Wij hebben ú voor den gek gehouden, ééne maal, maar gij hebt sinds jaren het publiek bedrogen, zeventig maal zeven malen.

Wij staan thans alleen en hooren aan onze voeten uwe vervloekingen en uw gekrijsch.

De eenige, die wat sympathie voor ons begon te krijgen, Huet, is dood. Hij ruste in zijn eerlijk verdienden roem. Hij zal door ons niet worden vergeten.

Wij gaan voorwaarts, zonder omzien, zonder vrees, hopen in de toekomst, die schoon zal zijn.

Hollandsche critici! men kent u thans. Wij hebben met u afgedaan.

IV.

Ja wij hebben afgedaan met u, Hollandsche recensenten. Wij beklagen ons over den tijd dien we aan ú besteed hebben, Hollandsche critici!

Gij, bedrieglijke kwakzalvers, die op stoelen en tafeltjes staan gingt op de markt onzer letteren, en met krijschend trompetgeschal de onnoozelen om u verzamelde, om hun aan te prijzen, en te verkoopen voor geld dat hun nutter was, de geëtiketteerde potjes uwer valsche wijsheid, de ongebrevetteerde apteek uwer oneerlijke praktijken; - wij hebben u afgeworpen van uw marktplaats in onze letteren, wij hebben uw potjes verbrijzeld op de steenen en uwe etiketten verscheurd; -

Gij, omroepers op de hoeken der straten, die met koperen bekkens en staven den voorbijganger deedt stilstaan als hij

haast had; en vertelde voor gewichtig wat minder was dan gesnap van kinderen of gekal van idioten; - wij hebben uw bekkens gedeukt en uw staven verbrijzeld, opdat de voorbijganger, die haast heeft, niet langer worde gestoord; -

Gij, wisselaars in den tempel onzer kunst, gij die de plaats ontheiligdet met de tafeltjes van uw ambacht en het gedruisch uwer oneerlijkheid; - wij hebben u naar buiten gegeeseld en uw tafeltjes omgekeerd op den vloer des tempels, om de schande te doen verdwijnen, die gij heenwierpt over de kunst; -

Gij, makelaars in verkoopbare beroemdheid, gevloekte negotianten in de titels der poëten; gij, die grootheid te koop boodt in een krant en vriendschap verkwanselde voor lof; - wij hebben uw patent in reepen gescheurd, en de bladen van uw lof in flarden, en uw naamteekeningen verbrand; -

Gij, koninkjes zonder rijk noch glorie, die valschelijk meendet dat gij de macht hadt, geächt of veracht te maken, en uwe decreten uitzondt als waart ge vorsten, uw vonnissen als hoorde ú de rechtspraak; - wij hebben van uw hoofd getrokken de papieren kroontjes, wij hebben uit uw handen geslagen de leemen scepters, wij hebben uw decreten en vonnissen van nul en geener waarde verklaard, wij, in den naam onzer kunst; -

Gij, tooneel-soldaten der middelmatigheid, die vertoon gemaakt hebt met geleende kleederen en de lucht gestooten met de pieken uwer domheid en de zwaarden uwer onbeduidendheid; - uw pieken zijn van blik gebleken en uw zwaarden van spaanders; wij hebben ze doen rinkelen langs de straten en doen branden in vuur; -

Gij, hansworsten, die danste op de koord, waaraan beteren dan gij met moeite beproefden, de kunst van dit land te trekken door drassige wateren; - wij hebben geschud aan de koorde van uw clown-spel en wij hebben een plomp en een schreeuw gehoord, terwijl wij voortgingen; -

Gij, laffe, vervelende kwâjongens, die uw werk er van maakte, de stoep te bevuilen en de bel te doen luiden van het huis onzer letteren; - wij hebben de deur geopend en

u naar beneden geworpen, met een slag in het gezicht en een trap in uw jongensrug;

-

Gij, kliek, die men niet noemen moest bij afzonderlijke namen, wij hebben u allen zóo, alsof ge één lichaam waart, in den nek gegrepen, en getild tot onze hoogte, en u neergesmeten in dwarrelenden omzwaai, voor de voeten van 't publiek, dat u niet kent.

En wij hebben u nog één ding te zeggen, ter waarschuwing. Als uw woede bekoeld is en uw kleeren zijn afgestoft, zult ge weêr gaan lezen en recenseeren. Denkt er dan om, dat er nog maar één Julia is onthuld. Denkt er om dat er reeds een tweede kan geschreven zijn, misschien een derde, misschien meer. Denkt er om, dat wij onzin zullen vormen tot romans en dwaasheid saamrijmen tot verzen, tot zooveel romans en tot zooveel verzen, dat ge gek wordt van angst voor onzin, als ge zin en kinderachtig bang voor dwaasheid, als ge wijsheid leest. En denkt er om, denkt er om, dat wij stellig en zeker de macht hebben, u den onuitsprekelijksten onzin te doen prijzen en recenseeren, en dat wij u allen en uw gelijken nog tien malen of meer de risée van het land kunnen maken, zoowaar wij het thans hebben gedaan!

Wij hebben afgedaan met u, Hollandsche recensenten.

Wij dragen dit schrijven op aan allen, die het wèl meenen met onze kunst. Wij appeleeren over de hoofden der critici heen aan de eerlijke en verstandige lieden van dit land.

Gij haaldet de schouders op als iemand u sprak van een Nederlandsche kunst. En, - helaas! - ten rechte, omdat gij het plebs onzer letteren voor hare vertegenwoordigers hieldt.

Gij zaagt in de tijdschriften en kranten de blinkend-gekleede, veinzend-lachende leugens, de welgedane, oreerende domheden, en zij leken u aangename lieden, die onbeduidende, maar eerlijke dingen zeiden, goedmoedige burgers, die hun meeningen meedeelden, zonder bedrog. O niet waar? indien gij geweten hadt dat zij logen, dan zoudt gij - gij, die niet wilt dat uw land de risée wordt uwer bureu - dan zoudt

gij hen hebben buitengeworpen, zooals men onwaardige, bedriegelijke dienstknechten uitwerpt, en gij zoudt uwen toorn niet gekweten hebben met het ophalen uwer schouders alleen. En nu gij het weet zult gij het niet wraken, dat enkelen, in naam der kunst, die hun dierbaar is, dé statuën van hun toorn en verontwaardiging hebben gesmeten in den nek en op de hoofden van het vluchtende gepeupel.

Wij wilden tot u spreken over de Kunst van dit land. Wij wilden dit doen, niet als schrijvers, opdat gij niet zeggen zoudt: die lieden pleiten voor zichzelf. Wij wilden de kunst tusschen u en ons zetten, gij neutraal aan de ééne, wij neutraal aan de andere zijde. En zóo wilden wij over haar spreken.

Gij weet, dat de gansche massa onzer letteren weinig is bij die van andere volken. Gij weet, dat de negentiende eeuw hier noch haar Göthe, noch haar Hugo, noch haar Shelley heeft gehad. Ook weet gij, dat de Hollandsche kunst geminacht is bij den vreemdeling.

Maar daarentegen kan het u bekend zijn, dat die kunst groeit. In al uw handboeken staat het te lezen, dat de 18de eeuw op het einde begon zich te verbeteren. Ook zonder handboeken weet gij, dat Beets en Potgieter nieuwe, goede dingen deden voor de literatuur.

Een kunst, die aan het groeien is, wil evenmin geboeid worden als een boom, die aan het groeien is. Nu onze kunst begonnen is, wil ze doorgroeien. Dat is natuurlijk.

Wat zoudt gij zeggen van een man, die een kind in ijzer smeedde, opdat het niet grooter worden zou; alleen, omdat dat kind begon grooter te worden dan de kinderen, die hij tot dusverre gekend had? Gij zoudt zeggen, dat die man onnatuurlijk deed met dat kind in ijzer te smeden, en gij zoudt hem beletten het meer kinderen te doen.

Nu, zoo'n kind is de Hollandsche literaire kunst en zoo'n man is de Hollandsche literaire critiek.

Ten tijde van Potgieter, Beets en Bakhuizen zag men den

groei van dat kind. Toen trachtte de critiek het te binden met beschuldigingen van domheid, oneerlijkheid en ijdelheid.

Het nageslacht heeft nu geoordeeld, dat die critiek dom, ijdel en oneerlijk is geweest.

In deze dagen bemerkte men, dat het kind nog meer gegroeid was. En dadelijk draagt die critiek weer haar steentjes samen tot muren van valsche aanklacht, en blinddoeken van leugen weeft zij, voor de oogen van u, die haar vertrouwt.

Wij hadden geen lust te wachten op het nageslacht. Wij hebben de blinddoeken verscheurd en de muren vertrapt, die ons van u scheidde. En wij komen u vragen: Doet wat natuurlijk is: laat groeien wat groeien kán.

Wij hebben u gezegd - èn bewezen -: de Hollandsche critiek is *dom*.

Gij weet het ook zonder ons beweren: Wie domheid verkoopt als wijsheid, is *oneerlijk*.

Wij wilden u enkel vragen of het úw goedvinden zijn kan, dat gij zelven bedrogen wordt door domme critiek. -

Ziet, er is één ding, dat die critiek den jongeren nooit vergeven zal. Dit namelijk: dat zij ú competent verklaard hebben boven haar. Dit: dat die jongeren niet tot háár zijn gekomen en gezegd hebben: 'Lijf ons in bij uwe gelederen, steek de trompet over ons en zeg dat we wat zijn'; maar dat ze onmiddellijk tot ú zijn gegaan, zeggende: 'Wij wilden gaarne dat gij beproefdte te voelen voor onze kunst'.

Deden de jongeren daaraan verkeerd?

Kunt gij toornen op hen, die veel schoone dingen gezien hebben, en trachten ze te zeggen, omdat hun zoo lief is wat schoon is? Kan het ú schade zijn, dat zij de heerlijkheden hunner verbeelding opbouwen in de kunst der woorden en ze stellen op de wegen, waarlangs gij gaat? Is het slecht van hen, dat zij verdrietig werden bij het zien van de weinige kunst in hun vaderland en de vele daar buiten? Is er misdadigheid in hun streven naar verbetering onzer kunst?

Maar de vormen, waarin die jongeren schrijven, zijn zoo vreemd.

Dat mag zoo wezen, maar eilieve, moeten niet alle kunstvormen vreemd zijn in een land, dat nog leeg is van kunst? En ziet, als een vriend tot u kwam en zeide: Ik heb dingen te zeggen, die zwaar te begrijpen zijn; maar ik weet dat wij samen zullen blijde wezen, wanneer wij ze begrijpen; zoudt gij dan niet zeer ernaar trachten de woorden van dien vriend te verstaan? Is de kans op een kunst u minder dan de kans op het blijde zijn met een vriend? -

Wij spreken tot hen, die het wèl meenen met de kunst van dit land. -

Zullen déze jongeren de kunst brengen onzer toekomst? Dat weten zij niet, maar hopen het. Zij streven er naar.

Is het zonde te zeggen dat men streeft naar iets groots? Is er zonde in het streven-zelf?

Ook is hun streven niet het hunne, maar dat van den tijd, die hen heeft voortgebracht. Indien zij denken, het is omdat die tijd denkt in hen; indien zij spreken, zoo zijn het de woorden van dien tijd. Zij dragen de groote bezieling in het hart en het schoone woord op de lippen, omdat zij kinderen zijn van den grooten tijdgeest en vertellen de heerlijkheid huns vaders.

Daarom is de kunst hun geen spel, maar een hartstocht; geen vak, maar een bediening; geen deel van het leven, maar het leven-zelf. Daarom eischen zij veel van elkander en veel van anderen. Daarom gelooven zij, dat de tijd van kweeken voorbij is, van zachtmaken van den grond en dekken van het zaad en stutten van de stekjes, die jong zijn. Zij willen het groote niet langs gaan om langer naar het zwakke te zien.

Zij hebben verdriet van hun vijanden, omdat die zoo dom zijn en zoo oneerlijk. Zij beklagen zich-zelven na dien strijd met de middelmaat. Want de uren, gebruikt tot het schrij-

ven van aanklacht of kastijding dier onnoozelen, zijn uren onttrokken aan den arbeid voor hunne kunst.

Laat u niet door valsche leidslieden afhouden van het goede te doen.

Tracht met al de kracht die in u is, te verstaan wat u nu nog vreemd lijkt, te voelen wat u nu nog koud laat, te zien wat u nu nog donker is.

Wij zullen allen zeer blijde zijn als wij veel begrijpen. -

Bijlage I.

Uiterlijke geschiedenis van Julia. Een verhaal van Sicilië.

‘Julia’ is geschreven door ons.

Wij hebben er stukken in opgenomen van de heeren C.E. Duyts, Frederik van Eeden en Henric Van Gooyen. (Zie de Bijlage over het Auteurschap.)

Onze vriend, de heer Duyts, is zoo goed geweest den bundel aan te bieden aan den uitgever W. Gosler te Haarlem en de correspondentie met dien heer voor ons te voeren. Wij brengen hem daarvoor openlijk onzen dank.

De heer Gosler heeft het recht van uitgaaf van ons gekocht voor een vastgestelde som, uit te keeren bij eventueele verschijning van een tweede uitgave. Wij wenschen Gosler die tweede uitgave toe, maar geven hem hierbij kwijting van het ons in dat geval toekomende bedrag.

In den ‘Leeswijzer’ hebben wij eenige weken geleden een stukje van Guido over Bohl laten drukken. Die kleinigheid doen we hiermede den critici cadeau.

Bijlage II.
Auteurschap der afzonderlijke stukken.

	Voorzang	WILLEM KLOOS.
I.	Allereerst ontmoeten	ALBERT VERWEY.
II.	Zij	IDEM.
III.	Haar naam	IDEM.
IV.	Ontluikend geluk	IDEM.
V.	Liefdes-openbaring.	IDEM.
VI.	Stille Ure	IDEM.
VII.	Zomernacht	IDEM.
VIII.	Vlammende Gloed	IDEM.
IX.	Schemering	HENRIC VAN GOOYEN.
X.	Blijde verzekering	ALBERT VERWEY.
XI.	Heerlijk Herdenken	IDEM.
XII.	Sizilia!	WILLEM KLOOS.
XIII.	Weigering en Weifeling	ALBERT VERWEY.
XIV.	Klachte	WILLEM KLOOS.
XV.	Tweestrijd	ALBERT VERWEY.
XVI.	Haar Brief	IDEM.
XVII.	Mijn antwoord	IDEM.
XVIII.	De Moederkerk	IDEM.
XIX.	Julia verheerlijkt	IDEM.
XX.	Epithalamium	IDEM.
XXI.	Bruidsstonde	WILLEM KLOOS.
XXII.	De Etna	IDEM.
XXIII.	De Nacht	FREDERIK VAN EEDEN.
XXIV.	Rassche redding	WILLEM KLOOS.
	(de twee laatste strofen zijn echter van	C.E. DUYTS.)
XXV.	En toch verloren	WILLEM KLOOS.
XXVI.	Droeve dag	C.E. DUYTS.

De overige stukken van XXVII tot XXXIX zijn van Willem Kloos.

Bijlage III. Een nakomertje¹⁾.

Te laat om nog in den rij van zijn broeders in de onkunde te worden geschaard, kwam ook 'Krino' eenige gal gieten op de Nieuwe Gids en wat wierook ontsteken voor Guido.

Over het eerste zullen wij zwijgen: ons te verdedigen tegenover lieden, 'die zich ten onrechte verbeelden aan literatuur te doen' zou een onbegonnen werk wezen: wij zijn geen dwazen, die maar zoo iets doen en zeggen in het wilde weg: ieder onzer woorden kunnen wij verantwoorden tegenover ieder die toont zelf gedacht en gevonden te hebben; onze opinies liggen daar, rustig tusschen al de aanvechtingen der recensenten, en zij *zullen* doorwerken, langzaam, langzaam. Dat is een kwestie van eenige jaren.

'Krino' prijst Julia, maar met aanmerkingen: deze zijn echter meest alle van grammatischen en technischen aard, eenige gegrond, andere weder niet. Men kan die bij honderden op het werk van Bilderdijk en da Costa, etc., Fiore, Pol de Mont, etc. ook maken. Dat echter 'Krino,' met zijn wijsheid, al even dom is als de rest, wordt alleen reeds hierdoor bewezen, dat hij den geheelen belachelijken 'Etna' heeft geslikt, zonder een spier van zijn gelaat te vertrekken. Je moet eerst leeren lezen, voor je weêr recenseert, hoor, Krino!

Ziehier het gunstige, dat Krino van 'Julia' zegt:

Guido is 'een man van smaak en dichterlijken aanleg.... stukken die getuigenis geven van talent, als: Liefdes-openbaring.... Evenals Stille Ure herinnert het aan Staring, zelfs in wendingen en woorden.... Zoo "Zomernacht", zoo "Vlammende Gloed" dat een Hollandschen Heine waardig zou zijn, mits het eerste couplet werd weggelaten. Krachtig zou de aanhef klinken', (doe toch geen moeite, waarde Krino, 't is alles voor niet):

1) Zie 'Europa' Mei 1886.

*‘Straks slaan de vlammen om ons heen
En ik lig in uw armen verloren.*

.... Zoo brokken op elke bladzijde b.v. uit “Sizilia.” Zoo “Klachte” (daar heb je 't waarachtig weêr) waarvan evenwel het eerste couplet alleen het werk had kunnen doen; het tweede en derde verwateren de gedachte’ (die Krino is verduiveld knap: die ziet ‘gedachte’ waar de schrijver zelf niets dan nonsens ziet)..... ‘Uit dit verhaal spreekt heilige liefde voor de Kunst; soms wordt de gloed hartstochtelijk en neemt de bezieling een hooge vlucht (och, arme Krino! ik krijg met je te doen: 't is of men Smit Kleine hoort) dan vloeien waarlijk schoone verzen uit Guido's pen en is hij meester over den vorm.’ (Hee, en die Fiore heeft gezegd, dat Guido het beste Hollandsch schreef van alle levende dichters, hoe zit dat?) ‘Vooral is dat het geval, waar hij als hekeldichter optreedt en met verontwaardiging spreekt over de ontaarding der kunst.’ (Dat 's een goeje slotzin; nou, dag Krino! 't is een zachte dood voor je geweest: we hebben geen tijd om ons langer met je op te houden: er zijn betere dingen te doen.)

Bijlage IV. Eene rectificatie.

Aan deze brochure is voorafgegaan een artikel in het negende nummer van ‘De Lantaarn’, waarvan de auteur beweert dat ‘Julia’ eene parodie is op ‘Eene Liefde in het Zuiden’ van Fiore della Neve. Uit deze onze brochure blijkt, dat die bewering onjuist is. Wij, die Julia geschreven hebben en het dus het beste kunnen weten, wij zeggen en herhalen het, dat dit ‘gedicht’ een verzameling nonsens is, door ons in de wereld geschopt, om de recensenten voor den gek te houden. Hoe kwam de auteur van genoemd artikel er dan

toe, deze onjuiste bewering neêr te schrijven? Het wordt verklaard door eene correspondentie, die onder ons berust, maar waarmede wij ons publiek op dit oogenblik en op deze plaats niet lastig willen vallen. Slechts een staaltje, het eerste in tijdsorde, halen wij als curiositeit hier aan.

Een zekere heer, medewerker aan 'de Lantaarn' en, met den schrijver van meergenoemd artikel, redacteur van de Haagsche Courant, die, wegens bijzondere redenen, eenigszins met het Julia-geheim bekend was, schreef den 21 en Februari j.l. aan iemand, ook in het geheim betrokken, een brief kaart van dezen inhoud:

'Ik heb in "de Spectator" gezien, dat Julia door Holda geheel au sérieux wordt genomen. Geef me eens een paar inlichtingen, hoe 't eigenlijk met die geschiedenis gesteld is, en zend me dan, als je 't ergens machtig worden kunt, het prototype van Fiore. Ik vraag dan aan Gosler een exemplaar van Julia aan, dan heb ik een kostelijk onderwerp in "de Lantaarn". Ik doe natuurlijk de ontdekking dat het een parodie is geheel uit mij zelf!'

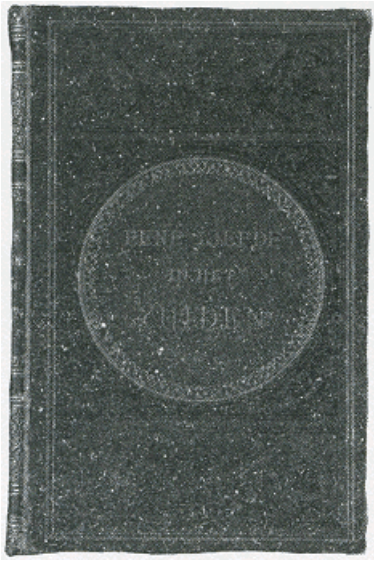
De adressant werd natuurlijk op het ongepaste zijner handelwijze opmerkzaam gemaakt en hij is ook nooit het rechte van de zaak te weten gekomen.

Wij herhalen het dus: het artikel in 'de Lantaarn' is een verzameling onjuiste beweringen, steunende op een onvoldoende kennis van de zaak. Tegenover deze oneerlijke lieden volsta ons woord. Wat de heeren van 'De Lantaarn' zeggen of doen, gaat ons niet aan; maar thans maakten hunne kwade praktijken deze rectificatie noodig.

[Afbeeldingen]

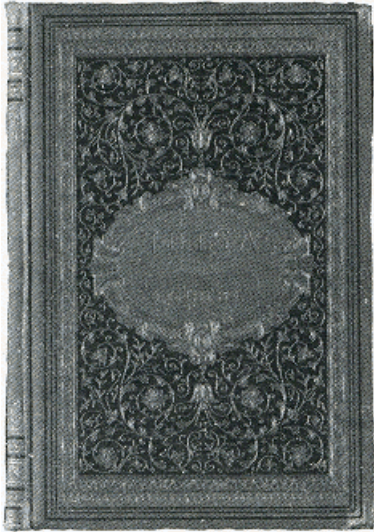
INHOUDS-OFGAVE	
I. Inleiding	26.
II. Jehu. Een verhaal van Skilla, door Gerdle	3.
III. Mathematische Recreanten	17.
IV. Kunst en Krijt	18.
Bijlagen I—IV.	
W. VERMAUY, DE AMSTERDAMSE geest uit:	
DE NIEUWE GIDS.	
TWEEMAANDELIJK VERLICHTING VAN DE LETTEREN, KUNST EN WETENSCHAP.	
Prijz per 6 afleveringen / 7.50.	
Afzonderlijke afleveringen / 1.25.	
CORNELIS PARIBBA,	
GRASSPRIETJES.	
OPDRACHT VAN DEN VERENIGDEN DEUGD, GODSVEUCHT EN VADERLAND.	
Prijz / 0.75.	
Bij W. GUSLER, TE ROTTERDAM te verkrijgen:	
JULIA.	
EEN VERHAAL VAN SIEBE, DOOR GELIDA.	
Prijz ingeb. / 1.25, geb. / 1.50.	

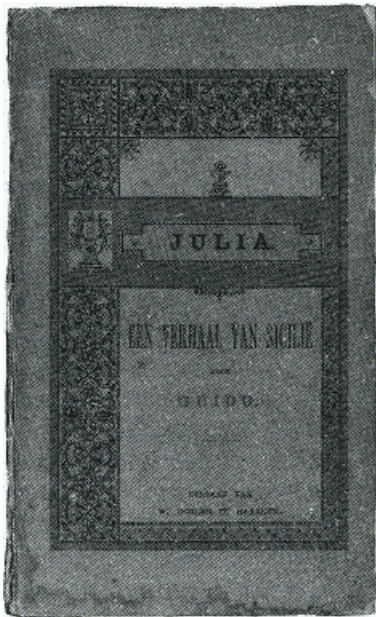
Eene Liefde in het Zuiden. Gedichten van Fiore della Neve.
Sneek, H. Pijttersen Tz., 1881.
Eerste druk. Gebonden. Prijs f 1,90.

Hetzelfde werk. Ingenaaid. Prijs f 1,25.

Julia. Een Verhaal van Sicilië, door Guido.
Haarlem, W. Gosler, [1885].
Eerste en enige druk. Gebonden. Prijs *f* 1,90.

Hetzelfde werk. Ingenaaid. Prijs *f* 1,40.

Een woord vooraf bij wijze van nawoord

Een niet goed te vermijden geestigheid, deze titel, waarmee gezegd wil zijn dat lezing van dit nawoord aan die van de brochure vooraf zou moeten gaan. De traditie in de reeks Amsterdamse Schotschriften eist een nawoord, *De Onbevoegdheid der Hollandsche Literaire Kritiek* vraagt voor- en nawoord beide, zoals een demasqué niet goed denkbaar is zonder voorafgaand gemaskerd bal en een nasleep... Welnu, dat complete bal masqué behelst ook de dans rond Julia, inclusief voor- en naspel.

Nog net voor Sint-Nicolaas 1885 verscheen deze debutante ten tonele; zij heette *Julia, Een verhaal van Sicilië*, door Guido, was een uitgaaf van W. Gosler te Haarlem en kostte de gulle huisvader die zijn echtvriendin eens beschaafd wilde verwennen f 1,40, of ‘in keurigen stempelband; goud op sneê f 1,90’.

Voor de eerbare dankbare begon de eigenlijke surprise pas bij het lezen. Want tussen de sierlijke omslagen dan wel stempelbandjes en vanuit de omlijsting van de omranke bladzijden loeiden felle hartstochten en weenden gloedvolle sentimenten met Siciliaans temperament zodat het een aard had. Kloos en Verwey hebben het romantische verhaal in hun brochure naverteld en uiteengerafeld op een wijze die er geen draad van heel liet, maar het staat te bezien of een andere samenvatting het gedicht voordeliger toont. Ik kies die van een der critici, H. Jac. Kievit de Jonge die als Krino in het tijdschrift *Europa* schreef:

‘*Julia* behelst tafereelen uit een Verhaal van (?) Sicilie. Moet men 's dichters woorden gelooven, en het zou zeer sterk gehuicheld zijn als alles een “nooit gezien visioen” was geweest, dan heeft hij alles doorleefd zooals het staat geschreven. Hij heeft Julia het leven gered, hij heeft haar lief gekregen, zij heeft zijne liefde beantwoord en beiden zijn in den echt vereenigd, echter niet dan na een strijd in zijne ziel, om ten prijs der aangebedene zijn protestantsch geloof voor 't katholieke te laten varen. Zoo wordt zij de zijne, maar slechts voor kort. Van het bruiloftsmaal zich verwijderend, doolt het jonge paar in den goddelijken nacht rond en stijgt, stijgt ongemerkt den Etna ter

halver hoogte. Daar braakt de berg zijn lava en zijn vlammen; in wilde vlucht ijlen de minnenden voort, telkens bedreigd door den gloeienden aschregen en de alles verschroeiende stroomen, over rotsen en kloven, zij hangende in zijne armen. Eindelijk zijn zij gered! Maar hield hij 't lichaam zijner Julia in veiligheid omklemd, hare ziel was gevloten, zij was dood. Klagende tonen vervangen de juichende lier; nacht is alles geworden, waar vroeger slechts lachend zonlicht scheen. Na vlagen van wanhoop, verbijsterend zingenot, ongeloof, komt de zwaarbeproeefde dichter tot de Muze en vraagt van haar alleen den troost, die hem verzoenen kan met het leven. Zij schenkt hem rust en levensmoed.'

Een en ander behoefde voor de kuise echtvriendin geen aanleiding te vormen het boekske besmuikt in haar boudoir weg te sluiten, of voor de huisvader reden om haar de omgang met zulk opwindend geschrijf te verbieden, want hartstochten van deze aard en bovendien op mooi papier hadden en hebben in de tuin der Nederlandse Letteren nooit ontbroken. Zo had de opzet van het verhaal de criticus Cosman in *De Nederlandsche Spectator* doen denken aan Fiore della Neve, een van Neêrlands bloemrijkste dichterzonen, in het dagelijks leven Mr M.G.L. van Loghem, die ons volk in 1881 *Eene Liefde in het Zuiden* geschonken had, waarvan het eveneens warmbloedige verhaal zich in Spanje, dus ongeveer op dezelfde breedtegraad afspeelde.

En deze Cosman, een jurist met veel verstand van poëzij, kon het weten, want had hij niet kort tevoren enkele nieuwlichters zoals Hélène Swarth en de debuterende Albert Verwey in zijn kolommen afkeurend toegesproken?!

Ook andere tot oordelen bevoegden herkenden trekken van *Eene Liefde in het Zuiden*, ook al vonden ze doorgaans *Julia* maar een zwakke navolging van haar oudere 'zuster'.

Bejubeld werd *Julia* vooral door Gosler in *De Leeswijzer*, maar het betrof dan ook een uitgave in zijn eigen fonds, besproken in een tijdschrift uit zijn fonds, dus wie zou aan zijn bevoegdheid nog durven twijfelen?

Bovendien had hij een reactie van Kloos en Verwey op de hierboven genoemde bespreking door Cosman van gedichten van Hélène Swarth zonder meer aan de jonge blaaskaken teruggestuurd, toen zij in hun overmoed de vrijheid genomen hadden *De Leeswijzer* met hun weerwoord te benaderen.

Bewondering oogstte *Julia* ook van de zijde van mevrouw A.F.J. Clant van der Mijll-Piepers, die onder het handzamer alias Holda kritieken in *De Nederlandsche Spectator* schreef. Zij had poëzie van Kloos en Verwey aangevallen en zelfs geparodieerd, maar zou later haar loon weghebben...

Toch was haar bewondering niet zo groot als Kloos en Verwey later hebben doen voorkomen, wat trouwens ook voor enkele andere *Julia*-reacties geldt. Dit korte nawoord is helaas niet de plaats om deze laatste beweringen onder verwijzing naar de documenten en in den brede te staven. In een binnenkort te verschijnen editie van *De Onbevoegdheid* vergezeld van een nadruk van *Julia* en nog een aantal van de belangrijkste beschouwingen rond *Julia* en *De Onbevoegdheid* zal ik nader op die kwestie ingaan en bovendien trachten een antwoord te geven op de cruciale vraag in deze hele geschiedenis, namelijk of *Julia* geheel of gedeeltelijk een parodie was - wat de onbevoegde critici voor zover zij het gedicht serieus genomen en bewonderd hebben inderdaad in hun hemd zou zetten - dan wel of serieuze maar mislukte flarden poëzie voor de gelegenheid aangelengd met wat onzin en absurditeiten de arme *Julia* een zo geschonden en tweeslachtig aanschijn bezorgd hebben dat geen enkele criticus ongehavend uit de strijd had kunnen komen, hoe bevoegd hij ook was geweest. Vooruitlopend op die 'documentaire editie' kondig ik hierbij alvast aan dat het er de schijn van heeft dat dit laatste het geval is, en dat, ook al zal ik de onbevoegde critici niet met een 'not guilty' gaan vrijpleiten, er toch heel wat verzachtende omstandigheden zijn aan te voeren, en ook dat Kloos en Verwey op zijn minst procedurele fouten in de rechtsgang te verwijten zijn.

Terug naar die dans en wel naar het voorspel. Betrekkelijk willekeurig begin ik maar bij Flanor, de vereniging waar ouderen en jongeren onder de letterkundigen lazen, declameerden en discussieerden. Al op de oprichtingsvergadering in 1881 bevonden Van der Goes, Paap, Kloos en Van Eeden zich onder de aanwezigen. In 1884 werden Verwey en Veth geïntroduceerd, alsmede Dr Doorenbos, de bekende Amsterdamse HBS-leraar, van wie enkele jongeren nog lessen gevolgd hadden. Serieus wordt er van gedachten gewisseld, bijvoorbeeld tussen Verwey en Mr Van Loghem, als de eerste zijn *Demeter*, een episch gedicht, heeft voorgelezen, maar ook luid geapplaudiseerd voor Van Eeden als die een bundel versjes - van vrienden afkomstig, zegt hij -

Grassprietjes, heeft voorgedragen, heel huiselijk en godvruchtig. Dan weer leest Mr Cosman er gedichten voor en kan Verwey niet horen of Cosman poëzie dan wel proza leest. Eens waren de heren het dus niet, maar ze waren althans nog ‘on speaking terms’.

In juli 1884 had Kloos het kandidaatsexamen in de Klassieke Letteren afgelegd, waarna hij Amsterdam verliet en naar Brussel afreisde om inlijving bij de schutterij te ontlopen. In Brussel woonde hij enkele straten van Dr Doorenbos - en diens dochter Martha! - verwijderd; de oud-HBS-leraar die Kloos nog op diens staatsexamen had voorbereid, was kort tevoren gepensioneerd en had zich in Brussel gevestigd. In Brussel kreeg Kloos veel aanloop: achtereenvolgens kwamen Albert Verwey, die na zijn HBS-tijd op een kantoor was gaan werken, Jan Veth, een twintigjarige leerling van de Amsterdamse Academie, en Frank van der Goes, een jonge verzekeraar, hem opzoeken.

Dit vrolijke Brusselse samenzijn van de oude vrienden baarde *Julia*. De geestelijke vader, voor zover het de intrige betrof, zou Verwey geweest zijn. Als dat waar is, moet de doorgaans ernstige Verwey, de latere Potgieter- en Vondel-adept, zich van een voor zijn doen ongewoon speelse kant getoond hebben. Als Verwey terug is in Amsterdam, sturen de jongelui elkaar de gereed gekomen stukken toe. Veth, in Brussel op bezoek, laat zich zonder moeite overhalen tot een poëtische uitboezeming, *Schemering* geheten, waarvoor hij zich bedient van het pseudoniem Henric van Gooyen, merkwaardig genoeg het enige pseudoniem dat in Bijlage II gehandhaafd zou blijven.

Aangezien de ouders van *Julia* onbekend wensten te blijven, voerde Paap besprekingen met de uitgever W.C. de Graaff te Haarlem. Toen deze terugschrok voor de financiële risico's - hij had eens moeten weten! - trok Paap zich tot woede van Kloos terug. Ook Pyttersen, uitgever te Sneek, zag niets in de uitgave - en dat terwijl het bij hem uitgegeven *Eene Liefde in het Zuiden* in enkele jaren tijds het al tot meerdere herdrukken had gebracht! - maar tenslotte wist Duyts, ook een der donors van *Julia*, de affaire met Gosler in Haarlem te regelen. Oprecht bewonderde deze de hem aangeboden verzen en hij vond het dan ook jammer dat Duyts, die hij voor de enige dichter hield, zijn naam niet bekend wilde maken. Gosler moet toen de naam Guido hebben voorgesteld en aldus geschiedde.

Mij zijn geen aanwijzingen bekend dat het plan om *Julia* door een brochure als *De Onbevoegdheid* te laten volgen, op dat

moment al bestond; waarschijnlijk is die gedachte pas ontstaan onder invloed van de op *Julia* verschenen reacties en een toenemende behoefte aan een rechtstreekse confrontatie.

Over het ontstaan van de brochure zelf is heel wat minder bekend dan over de geboorte van *Julia*. In ieder geval: de brochure verscheen op 7 mei 1886 in een oplage van duizend exemplaren bij de uitgever W. Versluys te Amsterdam, dezelfde die ook *De Nieuwe Gids* uitgaf, maar weer geen kans zag om Van Deysse's *Nieuw Holland* ter perse te leggen, zoals we sinds kort in een ander Amsterdams Schotschrift kunnen lezen.

Bijna onmiddellijk begon het gekronkel. *De Nederlandsche Spectator* stelde in een bliksemsnelle reactie dat het gedicht ten eerste geen opgang gemaakt had, ten tweede ernstige kritiek had ondervonden en dat alleen ter aanmoediging op goede regels en gedachten geweest was, ten derde niet voor een mystificatie was aangezien, omdat er tegenwoordig al zoveel gebrekkige gedichten het licht zien. Bovendien stelde het blad vast dat een der beoordelaars (bedoeld werd Cosman) Verwey had herkend, maar dat dit door de schrijvers was verzwegen, en tenslotte dat alleen waarderende woorden uit de recensies aangehaald waren. Tevreden concludeerde *De Nederlandsche Spectator* dat de Nederlandse kritiek dus lang niet zo persoonlijk was als men vaak aannam.

In deze opsomming zitten de meeste argumenten die door de verdedigers van de onbevoegd verklaarde critici in allerlei toonaarden herhaald zullen worden; aangevuld zullen ze nog worden door stemmen die volhouden dat *Julia* de loftuitingen ten volle waard is en dat haar bewonderaars dus bevoegd blijven, en - uit een geheel andere hoek - de tegenaanval die voorbij gaat aan de inhoud van de brochure, maar de kwajongensmanieren van de schrijvers aan de kaak stelt. In deze laatste richting tendert bijvoorbeeld *De Amsterdammer*, die erop wijst dat de schrijvers lange tijd door de kritiek vrij onzacht behandeld waren en dat hun getergde uithaal middels deze brochure dus wel begrijpelijk was, maar... dat hun wraakoefening misschien niet zozeer de beledigde muze als wel hun eigen persoon gold.

Krino voegt daar in *Europa* nog aan toe dat de gevangen critici niet de Hollandse literaire kritiek vertegenwoordigen, terwijl *De Portefeuille*, die *Julia* door omstandigheden nog niet had kunnen bespreken, er ook thans nog veel in te prijzen vindt.

Glorieuze triomfator in de hele aangelegenheid was natuurlijk

De Gids. Hoe de jongeren over *De Gids* dachten, kan men lezen in Verwey's opstel uit januari 1886 *De Gids nu hij vijftig jaar is*, geschreven naar aanleiding van het feestnummer van *De Gids*. Bovendien had *De Gids* destijds Perks *Iris* geretourneerd, Kloos' grote gedicht *Rhodopis* geweigerd en sonnetten, zoals bekend de geliefde dichtvorm van de Tachtigers, geparodieerd. Redenen genoeg voor een ferme afstraffing, maar ja, *De Gids*, lees: Mr J.N. van Hall, had *Julia* (nog) niet besproken, al had Van Hall er misschien al wel een stuk over klaar liggen, zoals Verwey veronderstelde.

‘Een geslaagde grap,’ orakelt nu Van Hall, ‘totdat het de heren ernst wordt in hun brochure.’ Graag zal ook hij, Van Hall, wachten op de dingen die komen zullen, op de ‘grootte bezieling’ en ‘het schoone woord’, maar dan wel in begrijpelijke taal, geschikt voor het ‘gezonde menschenverstand’.

Toch was een maand later al een tweede druk nodig en het aantal abonnees op *De Nieuwe Gids* steeg van 254 naar 270.

Zo kon dus iedereen verheugd zijn over deze afloop: bij Gosler vlogen nu de *Julia*'s de deur uit, Arij Prins dankte vanuit Hamburg voor de brochure, en Frans Netscher, zojuist door Van Deyssel geslachtofferd in diens brochure *Over Literatuur*, had met belangstelling en vreugde van *De Onbevoegdheid* kennis genomen.

Het een en ander zat de daders toch niet zo lekker. De liefvalligabsurde *Julia* had al enige tweeslachtigheid vertoond, ook de brochure zelf kon een zeker hybridisch karakter niet ontzegd worden, misschien wel een onontkoombaar uitvloeisel van het eerste. Nu werd aan Kloos en Verwey partijdigheid en smakeloosheid verweten vanuit het kamp der aangevallenen, maar ook uit eigen kring was de instemming niet algemeen, bijvoorbeeld was er kritiek van Doorenbos. Vandaar dat de vrienden het nodig oordeelden nog eens op de zaak terug te komen en wel in het partijblad zelf: *De Nieuwe Gids*. Van der Goes nam het daar in het juni-nummer voor zijn vrienden op in een opstel getiteld *Chronique scandaleuse*. Hij sloopte de verdediging van de onbevoegde critici en hield vol dat *Julia* op elke bladzijde absurde poëzie bevatte en dat alleen indien die bewering weerlegd kon worden, de onbevoegde critici gered waren. Verder pleitte hij voor ‘het goed recht van zoogezegden slechten smaak’, zoals Maurits Uylert, de Verwey-biograaf, dat later genoemd heeft. Wat het eerste betreft gaf hij de critici althans deze royale genoegdoening

te erkennen dat *Julia* inderdaad goede verzen bevatte, welgeteld tweeëntwintig (op een totaal van 1808 verzen)!

Ook Verwey zelf kwam nog eens op de zaak terug in *De Amsterdammer*, waarna het voorlopig stil werd rond *Julia* en *De Onbevoegdheid*; de ontmaskerde Julia ging, oud geworden, de geschiedenis in zoals Kloos en Verwey zich haar wilden herinneren: als een geslaagde ontmaskering. De tegenstemmen klonken heel zwak en de wens van G.H. 's-Gravesande, de geschiedschrijver van *De Nieuwe Gids*, in 1955 om eens na te gaan in hoeverre *Julia* nu echt of vals geweest was, is tot op heden nooit verhoord.

Julia en *De Onbevoegdheid* werden intussen hoe langer hoe zeldzamer, maar op verzoeken de brochure te herdrukken ging Kloos in 1912 nog niet in:

‘Om de geheele historie goed te begrijpen, zou het dus noodzakelijk zijn, eerst in de periodieke pers van dien tijd de hoogdoend scherpe, alles-afkeurende aanvallen te lezen, waarmede het nú beroemde eerstlingswerk der Tachtigers telkens en telkens weer ontvangen werd. Want kent men die niet, of slechts onvoldoende, dan schijnt juist onze *verdediging* een ongemotiveerd-scherpe aanval te zijn, een ‘aanval’ die thans, bij wederophaling, des te vreemder moet klinken, omdat van de toenmalige recensenten, die zich tegen ons keerden, de grootste helft overleden, en de andere helft geheel en al van hun vroegere, verkeerde inzicht teruggekomen is. Dat zou dus maar haken en oogen maken. [...] Want leest men onze brochure op zichzelf, zonder goed te weten wat er aanleiding toe gaf, dan moeten de schrijvers er van, dus ook ik, noodzakelijk den indruk maken van onnadenkend-opgewonden standjes te zijn geweest, die er maar wat op los-rumoerden en andere jongens halfdood sloegen, eenvoudig om de pret van het doodslaan alleen. [...] Want buiten alles òm nog - ik ben thans, op den kop-af, dubbel zoo oud, als toen de Julia-brochure uitkwam, en ik vind dus de manier, waarop ik toen de recensenten behandelde, wèl, voor een 26 jarige, begrijpelijk en verschoonbaar, maar zou, als een dergelijk geval zich thans voordeed, het ongetwijfeld toch anders behandelen, dan ik toen heb gedaan.’

Toen *De Nieuwe Gids* haar veertigjarig jubileum vierde,

herdrukte Kloos de brochure niettemin zonder enig commentaar in de oktober-aflevering van 1925.

De aanvankelijke aarzeling van Kloos vind ik toch wel begrijpelijk, ongeacht mogelijke motieven die achter zijn argumenten schuilgaan, vandaar dat dit nawoord iets van die achtergronden onthult. Compleet is het demasqué hiermee nog lang niet en de mysterieuze schone dient nog van menige sluier te worden ontdaan.

Bernt Luger